

TARTU ÜLIKOOL

SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ

ÕPPEKAVA „ETTEVÕTLUS JA PROJEKTIJUHTIMINE“

Irina Vassiljeva

**AEGLASE LINNA (CITTASLOW) KONTSEPTSIOON
VÄIKSE SIHTKOHA ARENDAMISEL SILLAMÄE LINNA
NÄITEL**

Lõputöö

Juhendaja Aet Kiisla, MSc

NARVA 2023

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Irina Vassiljeva

/allkirjastatud digitaalselt /

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Irina Vassiljeva

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Aeglase linna(Cittaslow) kontseptsioon väikse sihtkoha arendamisel Sillamäe linna näitel“, mille juhendaja on Aet Kiisla.

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Irina Vassiljeva

14.05.2023. a

SUMMARY

SLOW CITY(CITTASLOW) CONCEPT IN DEVELOPMENT OF SMALL DESTINATION: THE CASE OF SILLAMÄE TOWN

Small destinations actively seek solutions to develop sustainably while maintaining their identity in competition with large destinations. The sustainable development of a small destination has a positive impact on its tourism. The concept of Slow City (Cittaslow), based on the principles of sustainability, strengthens the destination's brand, enables the destination to create „its own version of slowness” in different areas of life and supports the tourism development of the city. In the case of Estonia, the concepts of slow tourism and slow movement have been studied so far, with the exception of the Slow City concept.

The aim of this study was to analyse the suitability of the Slow City (Cittaslow) concept in the case of Sillamäe town.

The case study consisted of analysing the activities of Sillamäe town according to the Cittaslow criteria. The results showed the development of activities in the required areas in the town of Sillamäe and also showed the possibilities and limitations based on the criteria. The analysis showed that Sillamäe town is ready to promote the principles of the Slow City concept. For a successful implementation of the Cittaslow concept, a common understanding of Slow City and the acceptance of the stakeholders in Sillamäe town should be ensured.

The document „The Heart of Sillamäe,, which sets the direction for tourism development in Sillamäe town, should be critically analysed. The tourism product development plan needs to be implemented in line with the visual identity of Sillamäe town to create a comprehensive destination image.

There are financial, human resource and community factors that can potentially influence the success of the implementation of the Cittaslow concept in Sillamäe town and should therefore be carefully considered before the certification process.

SISUKORD

SUMMARY.....	4
SISSEJUHATUS.....	6
1. AEGLA SE LINNA KONTSEPTSIOONI RAKENDAMISE VÕIMALUSED VÄIKSES LINNAS.....	8
1.1. Väikse linna arendamise eripära.....	8
1.2. Ülevaade Cittaslow kontseptsioonist.....	13
2. POTENTIAAL CITTASLOW KONTSEPTSIOONI ARENDAMISEKS SILLAMÄE LINNA NÄITEL	19
2.1. Metoodika.....	19
2.2. Sillamäe linna arengu hetkeseis.....	20
2.3. Sillamäe linna arengutegevuste vastavus Cittaslow kriteeriumitele.....	22
2.4. Järeldused ja ettepanekud Sillamäe edaspidiseks arendamiseks	26
KOKKUVÕTE	30
KASUTATUD KIRJANDUS.....	32
Lisa 1. Sillamäe linna arengutegevuste analüüs Cittaslow hindamiskriteeriumite järgi	35

SISSEJUHATUS

Turismivaldkond tegi suure arenguhüppe eelmise sajandi jooksul. Maailma globaliseerumine ning kiire tehnoloogiaareng selle perioodi jooksul andsid inimestele võimalust avastada enda jaoks erinevaid paiku üle maailma. Sihtkoha majanduslik edukus ning atraktiivsus turistide seas on suuremate ja väiksemate linnade konkurentsi põhjuseks. Viimased on sunnitud otsima lahendusi, kuidas piiratud eelarvet arvestades jätkusuutlikult arendada oma sihtkohta ning püsida konkurentsivõimeline.

Jätkusuutlikkuse teema linnade arendamisel on saanud päevakajaliseks seoses massiturismiga kaasnevate tagajärgedega, mis on ammendanud sihtkohtade keskkonna, kultuuri - ja sotsiaalressursse, mille taastamine on pikaajaline ja rahamahukas protsess. Jätkusuutlikkuse printsiipide alusel väljaarenenud *slowness* ehk aegluse kontseptsioon pani algust sh ka *Cittaslow* ehk aeglase linnade liikumise kujunemisele, mille fookuses on väikeste sihtkohtade eripära säilitamine ning jätkusuutliku elukvaliteedi tagamine kiiresti muutuv maailmas.

Sillamäe linn asub Ida-Virumaa kirde regioonis, Narva ning Jõhvi linnade vahel. Sillamäe linna arengustrateegia 2022-2026 järgi on prioriteedis sh turismi, ettevõtluse ning kestliku eluviisi arendamine. Kõrvutades Aeglase linna kontseptsiooni printsiipe Sillamäe linna arengusuundadega, võib oletada, et Sillamäe linnal on potentsiaali aeglase linna kontseptsiooni rakendamiseks.

Lõputöö eesmärk on välja selgitada aeglase linna kontseptsiooni sobivust Sillamäe linnale. Eesmärgist tulenevalt on püstitatud järgnevad uurimusküsimused:

- Milles seisneb väikse linna arendamise eripära?
- Millist väärtust toob aeglase linna kontseptsioon väikse linna arendamisel?
- Kuivõrd tulemuslik on Sillamäe arengutegevus, toetudes aeglase linna kriteeriumitele?
- Millised on ettepanekud aeglase linna kontseptsiooni edukaks rakendamiseks väikses linnas?

Lõputöö teoreetilise osa esimeses alapeatükis kirjeldatakse väikse turismi sihtkoha arendamise eripära. Teises alapeatükis käsitletakse aeglase linna kontseptsiooni.

Empiiriline osa põhineb juhtumiuurimuse meetodil, kus antakse ülevaade Sillamäe linna kui sihtkoha brändi hetkeseisule ning analüüsitakse Sillamäe arengutegevuste tulemuslikkust vastavalt *Cittaslow* hindamiskriteeriumitele, toetudes Sillamäe linna ametlikele dokumentidele. Saadud tulemuste alusel tehakse ettepanekud aeglase linna edukaks rakendamiseks, arvestades potentsiaalseid piiranguid.

Antud lõputöö aluseks on võetud 2012. aastal Jaimee Semmens ning Claire Freeman poolt esitatud teadusartikli idee, mis käsitleb aeglase linna kontseptsiooni sobivust kohalikuks jätkusuutlikuks arenguks Uus Meremaal asuva kolme linna kontekstis.

Aeglase linna kontseptsioon on uus uurimisteema Eesti kontekstis. Siiaamaani Eestis oli fookuses pigem aeglase turismi ning aeglase liikumise uurimine, nt Anne-Liisa Talts(2022) analüüsis aeglase turismi kontseptsiooni tuntust eestlaste hulgas, aga Olga Štšupak(2020) uuris Eesti Maaturismi ettevõtjate teadlikkust aeglasest turismist. Autor Liubov Mordashova(2018) käsitles aeglase liikumise sobivust Saaremaal arendamiseks. Aeglase linna kontseptsiooni sobivuse teema pole Eesti linnade kontekstis siiaamaani uuritud.

1. AEGLASE LINNA KONTSEPTSIOONI RAKENDAMISE VÕIMALUSED VÄIKSES LINNAS

1.1. Väikse linna arendamise eripära

Koha mõistel on palju varjundeid. Kohaks peetakse ruumi tähendusega, samas kohaks nimetatakse eriliste füüsiliste ja inimlike iseloomujoontega. Koha mõistet eristatakse sõnadelt „asukoht“ (konkreetne füüsiliselt eksisteeriv maakoht), *locale* ehk lokaat - inimeste suhteid piiritlev füüsiline paik. Koha tunne on eriline seos konkreetse kohaga läbi tunnete, emotsioonidega selle suhtes (National Geographic veebileht)

Sihtkoha areng on Nilsson et al (2010, lk 2) järgi kommertsivõimude ning sihtkohta iseloomustava *etose* ehk elanike püsiva kõlbelise loomulaadi kooseksisteerimine.

Kohalik areng rakendub kindlas sihtkohas, protsessi on kaasatud omavalitsus, avalikud organisatsioonid, ettevõtjad ja kohalikud elanikud. Kohalik areng on tulevikku orienteeritud, jätkusuutlik ning eesmärgipärane (Zadęcka 2018, lk 87)

Sihtkoha arendamisel erinevate osapoolte kaasamine on kohustuslik, kuid väljakutse osapoolte tööpetsiifika ning finantshuvide tõttu. Osapooled (nt. vastuvõttev elanikkond, (turismi)ettevõtted, turismi operaatorid, avalik sektor, turistid jne) jagavad omavahel vastutust sihtkoha arendamisel. Mida rohkem on osapoolte panus sihtkoha ressursside toetamise, investeringutesse, seda aktiivsem on nende osalemine koostöös (Buhalis 2000, lk 98, 99, 113).

Mitmekesise koostöö raames loodud sünergia on aluseks pikaajalisteks ning usaldusväärseteks suheteks. Era- ning avaliku sektori partnerlus väljendub tihtipeale strateegiliste dokumentide väljatöötamises, poliitikavõrgustike loomises, ühisinvesteringute ning turunduskampaaniate läbiviimises (*World Tourism Organization* veebileht).

Andrea Insch (2011) nimetab elanikke „linna brändi suursaadikuteks“ ning on veendunud, et sihtkoha bränd algab selle elanikest, kes kõige paremini taipavad linna eripära ning lisavad selle identiteedile väärtust oma isikuomaduste ja tegevuste kaudu. Mida rahulolevam on

kogukond, seda aktiivsem on hoiak turismi arengusse. Mida aktiivsem on kogukond linna arendamisel, seda vähem killustatud see on (*World Tourism Organization* veebileht).

Linna eripära on aluseks autentse brändi kujundamiseks. Tänu õigesti valitud brändimisstrateegiale muutuvad linnad kui asukohad atraktiivseteks sihtkohtadeks (Jojic 2018, lk 158). Linna bränd põhineb selle identiteedil. Bill Baker (2007, lk 23, 45) väidab, et bränd eksisteerib ainult klientide mõtetes, nende suhtumise ning sellest ettekujutuse kaudu. Tõeline bränd annab selge lubaduse ning täidab seda. Vastavus sihtkoha brändi poolt antud lubaduste ning tegeliku külaliskogemuse loob kindla, jätkusuutliku brändi. Sihtkoht ühendab lokaalseid tooteid, teenuseid ja kogemusi enda brändi nime all (Buhalis 2000, lk 98).

Brändi mõiste alla kuuluvad (Baker 2007, lk 23):

- nimi, märk, sümbol
- lubadused
- eristav ning lisand-väärtus
- isikupära, iseloom
- klientide ootused ning mõtted

Valentina Della Corte (2010, lk 362) käsitleb brändi ka pakkumise ning nõudluse poolest. Sihtkoha bränd põhineb sihtkoha imago ning selle tegeliku identiteedi võrdlemise vahel, kus esimene kajastab nõudluse ehk potentsiaalse külastaja subjektiivseid mõtteid, tundeid ja pilti sihtkohast (Baker 2007, lk 42) ning tegelik identiteet on sihtkoha pakkumise ning kohaliku kogukonnaga poolt loodud sihtkoha isikupärane pilt.

Edukalt arenenud linna bränd tõstab selle konkurentsivõimet, loob linna eristatava kuvandi ja maine, samas mõjub positiivselt majanduslikule edukusele.

Imago on pilt sihtkohast külastaja silmis. Dmitrios Buhalis (2000, lk 100) defineerib imagot kui „tulevase turisti ootuste ja ettekujutuste kogumit sihtkoha suhtes“, mille kokkusobivus tõstab sihtkoha brändi edukust (Corte et al., 2010, lk 362, 364).

Sihtkoha bränd edastab ka sümboolset tähendust läbi visuaalne identiteedi (ingl *corporate visual identity*) kaudu - sihtkohta esindav visuaalne väljendus, mille komponendid on: nimi, logo või sümbol, tüpograafia, värviskeem, hüüdlause ning teised graafilised objektid (Bosch et al, 2005, lk 108, 109).

Petra Barisic ja Zrinka Blazevic (2014, lk 2180) järgi loovad need komponendid ühist visuaalset keelt - niiviisi „suhtleb“ organisatsioon maailmaga.

Nii organisatsiooni bränd kui ka selle visuaalne identiteet põhineb selle isikupäral, ajalool, kultuuril. Visuaalse identiteedi rakendamine on nõutud organisatsiooni erinevates osakondades, nt arengu-, kommunikatsiooni-, personali ning logistikaosakondades jne, ühendades niiviisi neid ühise visuaalse kontseptsiooniga (Barisic, Blazevic 2014, lk 2179-2180).

Visuaalne identiteet mõjutab positiivselt organisatsiooni mainet, suurendades organisatsiooni kui brändi nähtavust, eristustunust, ehtsust, terviklikkust ning läbipaistvust (Bosch et al., 2005, lk 109-113).

Visuaalne identiteet on efektiivne tööriist (Bosch et al., 2005, lk 115) sihtkohtade turundamisel. Edukalt disainitud ja läbimõeldud visuaalne identiteet tagab võrreldes teiste sihtkohtadega konkurentsieelise, kuna võimaldab tulemuslikult turundada kompleksseid turismitooteid (Barisic, Blazevic 2014, lk 2179).

Sihtkoha bränd põhineb selle nimetusel (ingl *name*) (Barisic, Blazevic 2014, lk 2180), mille hääldamine kutsub inimestes esile kindlaid assotsiatsioone. Edukalt sõnastatud ja läbimõeldud hüüdlause loob soovitatud brändi imago, tuues välja selle eripära. Hüüdlause põhjal luuakse brändi, sihtkoha, organisatsiooni strateegilisi turundustegevusi. Hüüdlause peab olema kooskõlas kindlas sihtkohas osutatud või planeeritud omapäraste turismitoodete ja -teenustega. Mida meelde jäävam on hüüdlause, seda suurem on brändi maine ja autoriteet. Turismisihtkohtade kontekstis on hüüdlausel võimas roll turismisihtkohtade turundamisel (Barisic, Blazevic 2014, lk 2180).

Sihtkoht kommunikeerib potentsiaalsete küllastajatega ka läbi visuaalse pildi - logo, mille kasutamine loob ka tugevaid assotsiatsioone turismisihtkohaga. Organisatsiooni sümbol või logo väljendab tänapäevaseid tulemusi kui ka tulevaseid ambitsioone (Bosch et al., 2005, lk 109).

Tänu logole muutub sihtkoht eristatavamaks ning võib olla otsustavaks teguriks sihtkoha valimisel. Logo tulemuslik kasutamine eeldab kõigilt huvitatud asjaosalistelt selle kasutamist oma tegevuse korraldamisel, samas enda turundustrateegiatega kujundamisel. Sihtkoha eripära kajastavad kirjastiil ning värviskeem, mis toetavad ja lisavad sihtkoha kuvandile väärtust, suurendades selle nähtavust ning meelde jäämist (Barisic, Blazevic 2014, lk 2181).

Visuaalne identiteedi kontseptsioon võimaldab sihtkohtadel olla konkurentsivõimeline turismieesmärkide saavutamisel. Hästi tuntud visuaalne stiil soodustab sihtkoha turunduse ja brändimise edukust, mis väljendub turismisihtkoha majanduslikel näitajatel, seega peab see olema aluseks sihtkoha strateegiliste arengukontseptsioonide kujundamisel (Barisic, Blazevic 2014, lk 2182)

Interneti ning sotsiaalvõrgustike areng jätkab mõjuma sihtkoha brändi kujunemisele. Traditsioonilise suust-suhu (*word-of-mouth*) info edastamise asemele tuli suhtlemine sotsiaalvõrgustike kasutajate vahel üle maailma. Sotsiaalvõrgustike fenomen on mõjutanud organisatsiooni ning klientide vahelisi suhteid: tänu kahe-suunalisele kommunikatsioonile on organisatsioon ning klient saanud võrdseteks osapoolteks. (Corte et al 2010, lk 364).

Sihtkoha brändimisel tuleb arvestada, et bränd kui mõiste on laiem ning ei piiritle logo, hüüdlause ning disainiga. Andrea Insch (2011) on ka arvamusel, et traditsioonilised brändi loomise tööriistad- logod, hüüdlased- on kasutusel, kuna ei vaja palju ressursse ning on hästi reguleeritavad. Tihtipeale ühesuunalised- need sõnumid edastavad pilti, mitte selle sisu.

Petra Barisic ja Zrinka Blazevic (2014, lk 2179) ka pooldavad arvamust, et sihtkoha brändi komponendid on tähtsad visuaalse identiteedi kujundamisel, kuid on teisejärgulised ning toetava rolliga brändi kuvandi loomisel võrreldes organisatsiooni tegevuste, pakutavate toodete ning teenustega.

Sihtkoha brändimisel on võimalik kokku puutuda väljakutsetega. Väikesed linnad puutuvad kokku suurtele linnadele omaste probleemidega. Mõned sihtkohad kaotavad pidevas konkurentsisis, kuna jätkavad turundamise kuvandit, mis on juba vananenud, ebatäpne või ei ole tasakaalus. Lisaraskusi tekitab ka olukord, kui väike sihtkoht ei ole olnud palju aastaid üldse turundatud (Baker 2007, lk 17).

Sihtkoha vananenud kuvandit on keeruline turundada. Industriaalse minevikuga linnad tihti vajavad 15-20 aastat uue kuvandi loomiseks ning integreerimiseks (Baker 2007, lk 43).

Industriaalse minevikuga linnu seostatakse tihtipeale kahanevate linnadega (ingl *Shrinking cities*). See on protsess, mille käigus lühikese ajaperioodi jooksul peatub elanikkonna vananemise, migratsiooni, mõnikord tehnilise ning ettevõtete arvukuse languse tõttu sihtkoha areng (Aurambout et al., 2021). Ülemaailmne tendents näitab, et see protsess jätkub ka tulevikus, seega riskigrupis (sh Ida-Euroopas) asuvad sihtkohad peavad strateegilistes

dokumentides planeeritud tegevusi läbi vaatama, et vältida ebameeldivat kogemust tulevikus. Ewa Zaděcka (2018, lk 85) sõnul tasub kaasata investoreid ning panustada olemasolevate ressursside parendamisse.

Sihtkoha turumudeli kontseptsiooni kasutuselevõtt võimaldab selle brändi kui kauba efektiivselt müüa elanikele ja turistidele, keda peetakse klientideks (Zavattaro 2010, lk 194).

Stasi M Zavattaro (2010, lk 195, 196) järgi sihtkoha promomine ning avaliku sektori ja suhtekorralduse osakonnaga koostöös võimaldab esmapilgul luua ning säilitada pikaajalisi suhteid „klientidega“, kuid selle turukontseptsiooni kriitika seisneb selles, et ebavõrdsetel suhetel sihtkoha valitsuse ning kodanike vahel, kus valitsus püüab aktiivselt saavutada omaette majandusliku edukuse, ei ole kogukonna huvid ja vajadused prioriteediks.

Sihtkoha mainet kujundavad mitte ainult vaatamisväärsused, vaid inimesed, kes elavad ja töötavad selles sihtkohas (Zavattaro 2010, lk 192). Mihalis Kavartzis (2012, lk 14) toetab kogukonna rolli sihtkoha turundamisel ning nõustub sellega, et sihtkoha kahepoolne kommunikatsioon kogukonnaga ning omavaheline koostöö sihtkoha brändi loomisel, on uus väljakutse traditsioonilise, ühesuunalise (turundaja-klient) turunduse ees.

Avaliku ning erasektori vahel esinevad huvide konfliktid, poliitilised otsused sihtkoha tasemel segavad osapoolte oma efektiivsete tulemuste saavutamist, seega koostööd korraldatakse pigem lähtudes nende mõjust ning huvist, panusest potentsiaalses koostööprojekti. Kogukonna välistamine aruteludest ei võimalda brändi täies mahus arendamist (Kavartzis 2012, lk 13).

Inimtegurid avaldavad suurt mõju sihtkoha strateegia teostamisele, seda tõestab Eesti naaberriigi Läti näide, kus läbiviidud uuringus jõuti järeldusele, et linna osakondadevaheline koostöö tõepoolest võib olla raskendatud seoses ametnike erinevate vaadetega probleemile, sealhulgas ametnike põlvkondade erinevused (vanus, maailmavaade, ametlik ja mitteametlik võim jne) toovad vastumeelsust ning pidurdavad koostööd (Rozīte, van der Steina 2019, lk 163).

Bill Baker (2007, lk 34) põhjendab sellist olukorda sellega, et edukas sihtkoha brändimine algab muutustest, mis on hädavajalikud terve süsteemi uuendamiseks, suure tõenäosusega suhtuvad kriitiliselt nendesse vananenud mõtteviisi ning elulaadiga asjaosalised.

Mida suurem on sihtkoht, seda suurem on vastutustunne ja partnerite kriitika turismi strateegilise plaani teostamisel, mida partnerid soovivad vältida. Erasektor suhtub pigem skeptiliselt linna võimudesse, kuid tunnistab, et kohalik omavalitsus saab ise paremini turismi strateegilist plaani ellu viia. Ettevõtjatel ei ole selget pilti turismi sihtkoha arendamise võimalustest, fookuses on oma ärihuvid ning majanduslik tulemuslikkus (Rozīte, van der Steina 2019, lk 164, 165).

Segased suhted erasektoriga kajastuvad statistilistes andmetes, millele on vaja toetuda strateegiliste dokumentide kujundamisel. Seoses ülalmainitud töötamisega enda kasuks, nõ „mustalt“, või erasektori tegutsemisega „hallis tsoonis“ kaob osa andmetest, mis kajastab erasektori olukorda sihtkohas (Rozīte, van der Steina 2019, lk 164, 165).

Väikeste sihtkohade ametnikud peavad iga päev kokku puutuma infotehnoloogiliste vahendite ning nende kiire arenguga, millega hakkamasaamine võtab aega. Sotsiaalmeedia tähtsus ei ole avaliku sektori poolt piisavalt hinnatud (Rozīte, van der Steina 2019, lk 165).

Nii toetab sihtkoha bränd selle koha arengut. See on kompleksne protsess, kuhu on kaasatud erinevad asjaosalised. Eduka koostööga kaasneb alati osapoolte „loominguline pingeline“ (Kavaratzis 2012, lk 13), mille ületamisel luuakse ühine terviklik pilt sihtkoha brändimiseks ning arengukontseptsiooni elluviimiseks.

1.2. Ülevaade Cittaslow kontseptsioonist

Eelmisel sajandil kiire tehnika areng (lennukid, rongid jne) pani aluse massiturismi levikule üle maailma. Massiturismi nimetatakse *fast, mature, package tourism* ehk kiir-, küps-, pakett-turismiks. Seda mõistet seostatakse tihtipeale ka 3S (ingl *sea, sun, sand* e meri, päike, liiv) kontseptsiooniga. Samas massiturismi eristab liigrahvastus, toodete ja teenuste ulatuslikkus, ressursside ning kogukonna „tarbimine“ ja „liigkasutus“. Massiturism põhjustab infrastruktuuri ulatuslikku ja kiiret arengut, tähelepanu on pööratud sihtkoha majanduslikule edukusele, keskkonna- ja sotsiaalküsimused on teisejärgulised (Moir et al 2017, lk 1, 3).

Massiturismi levik on avaldanud mõju linnade arengule. Massiturismi ajal hakkas valitsema tavalinnaarengu ehk *mainstream* kontseptsioon, mis võimaldas saavutada majandusliku edukuse ja konkurentsivõime, kaasates investeringuid ja innovatsioone (Mayer, Knox 2006, lk 322, 323). Tavalinnaarengu kontseptsiooni järgi sihtkoht on olnud kõigepealt majanduslik keskkond, mis määrab konkreetse linna arengu (Campbell 1996, lk 297).

Majandusliku arengut soodustav lähenemisviis tekitab *sense of place* ehk kohatunde kaotamisest. Jätkusuutlikkuse printsiipide ignoreerimine linnaobjektide ehitamisel sellistes sihtkohtades põhjustab keskkonna ja majanduslikke muutusi, mis omakorda mõjutavad sihtkoha sotsiaalelu kvaliteeti: elanike väljaränne, kogukonna killustumine jt (Semmens, Freeman 2012, lk 2, 3).

Jätkusuutliku arengu tähtsusest oli esmakordselt mainitud 1987. aastal ÜRO Brundtlandi Komisjoni aruandes (1987, lk 41) - „*Our common future*“. Jätkusuutliku arengus fookuses on kompleksne lähenemisviis, mis hõlmab nii keskkonnaprobleeme kui ka majanduslikku arengut. Jätkusuutliku arengu eesmärgiks on „tagada praeguse põlvkonna vajaduste rahuldamist, kahjustamata tulevaste põlvkondade võimet oma vajadusi rahuldada“.

„*Our common future*“ aruandega algas traditsioonilise linnaarengu mudelist üleminek alternatiivsele, linna jätkusuutlikule arengumudelile. Kestlik linna areng põhineb Scott Campbelli (1996, lk 297) poolt pakutud *three-E* (ingl. *environment, the economy, equity* ehk keskkond, majandus, õiglus), mille järgi keskkonna jätkusuutlikkus on läbi põimunud majandusliku kasvu ning sotsiaalse õiglusega.

Jätkusuutlikkuse ideel välja arenenud *slow movement* ehk aeglane liikumine on saanud aluseks aeglase eluviisi kujunemisel (sport, lugemine, turism, mood jne). Kiire elutempo sunnib inimesi olema produktiivne, tulemuslik, konkurentsivõimeline igas elu aspektides, mis tekitab palju stressi, depressiivset meeleolu, haigusi inimestel (Serdane 2017, lk 23).

Aeglase kontseptsiooni järgi tehakse asju sobivas tempos, mis muudab inimese hoiakuid oma harjumuste, ajaplaneerimise ja -tajumise suhtes mõtestatud elu suunas (Moirá et al 2017, lk 4). Aeglase liikumise jälgijaid eristab kaasatus, hoolivus oma ning teiste inimeste kultuuri ja traditsioonide, keskkonna suhtes, emotsioonide ehtsus (Serdane 2017, lk 24, 28,39).

Üheks aeglase liikumise silmapaistvaks näiteks võib nimetada rahvusvaheliselt tuntud *Slow food* e aeglase toidu liikumist, mis sai alguse 1986. aastal toimunud aktivistide aktsioonist - Rooma kesklinnas Hispaania treppide äärde pandud pikk laud sümboliseeris kohalike elanike reaktsiooni läheduses avatud McDonald's restoranile, pakkudes massiliselt toodetud toidule alternatiivi traditsioonilise Itaalia toidu kujul nii elanikele kui ka turistidele. Aeglase toidu liikumine panustab kohaliku toidu kui nähtuse säilitamisse, kuna selle kaudu on võimalik tutvuda teise inimeste elukoha, kultuuri, traditsioonide, kommete ning ajalooga (Mayer, Knox 2006, lk 322).

Aeglase toidu idee alusel välja kujunes 1999. aastal *Cittaslow*(it.) ehk aeglase linna liikumine. Tänapäeval Cittaslow liikumine hüüdlausega „*Slow is better*“ („aeglasemalt on parem“) on populaarne üle maailma: 2022. aastal juba 287 linna üle maailma jagavad Cittaslow ideid (Cittaslow International Network veebileht).

Cittaslow mudel on läbi põimunud inimeste emotsionaalse seosega, mis on seotud sihtkohta väljendava autohooniaga ehk kindlat kohta iseloomustavate kohalike traditsioonide, toodete, kultuuri, arhitektuuri, köögiga jne. Siin tasub mainida ka lustakust (ingl *conviviality*), mis tähendab lõbusat ning nauditavat kooselamist mitmekesistavas kogukonnas (Holland 2017, lk 52, 53). Samas Cittaslow liikumist kirjeldab hästi ladinakeelne väljend „*festina lente*“ - leida parim minevikust ning nautida seda täna ja homme (Cittaslow International Network veebileht).

Cittaslow liikumist püütakse vaadelda erinevatest vaatenurkadest. Nilsson et al (2010, lk 1) iseloomustavad Cittaslow liikumist kui sotsiaalliikumist ning kui kohaliku valitsemismudelit, mille eesmärgiks on üle vaadata inimeste seas väljakujunenud arusaamad linnaelust, panustades linnastruktuuri, kohalike ettevõtlusse ning linnaidentiteedi säilitamise ning arendamise (Nilsson et al., 2010, lk 5, 12).

Mayer ja Knox (2006, lk 322) nimetavad aeglast linna *Slow Food* liikumise „spin-off“ ehk kõrvalharuks, mille eesmärgiks on säilitada sihtkoha eripära jätkusuutlikuks arenguks. Aeglane linn on kollektiivse heaolu mudel, mis põhineb kohalike, gastronoomiliste ja tehnoloogiliste hüvede kvaliteedil (Miele 2008, lk 137).

Rahvusvahelisel tasandil aeglase linna staatuse saamisele eelneb sertifitseerimisprotsess, mil linna-kandidaatidele on esitatud kindlad nõudmised. Linna elanike suurus ei saa ületada 50000 inimest. Sertifitseerimise protsessile eelneb ühekordne liikmemaksu maksmine selle algatamiseks 600 EUR ulatuses. Cittaslow võrgustikuga liitunud linn peab maksma igaaastaselt liikmemaksu, sõltuvalt linna suuruselt (Cittaslow Charter, lk 25):

- < 1000 elanikku 600.00 EUR
- 1000-5000 elanikku 750.00 EUR
- 5000-15000 elanikku 1500,00 EUR
- 15000-30000 elanikku 2500,00 EUR
- 30000 elanikku 3500,00 EUR

Sertifitseerimisele eelneb kohalikel ressurssidel põhineva potentsiaali ja linnaarengu hetkeseisu analüüs (Zadęcka 2018, lk 92), mis aitab sertifitseerimise esimesel etapil ametliku kirja saatmisel Cittaslow Presidendi nimele sihtkoha linnapea või kogukonna

esindaja poolt, kus on välja toodud peamised põhjused ning linna eelistused liikumisega liitumiseks. Samas Cittaslow kui organisatsiooniga kontakteerumiseks peab olema valitud kindel linnaametnik, kes kontrollib ja vastutab Cittaslow põhimõtete elluviimise eest linnas (Cittaslow Charter, lk 22).

Sertifitseerimisprotsess jätkub mahuka linna tegevuse analüüsiga vastavalt püstitatud hindamiskriteeriumitele, neid on kokku 73, millest vähemalt 50% ning vähemalt (1 kriteerium ühes valdkonnas) peab olema täidetud või viibima teostamisfaasis (Cittaslow Charter, lk 22).

Hindamiskriteeriumid jagunevad 7 valdkonnaks (Cittaslow Charter, lk 25-28):

1. Energia-ja keskkond
2. Infrastruktuur
3. Linnaelu kvaliteet
4. Põllumajandus, turism, käsitööndus
5. Külalislahkus, teadlikkus ja koolitamine
6. Sotsiaalne ühtekuuluvus
7. Partnerlus

Linna-kandidaadi analüüsimine Cittaslow hindamiskriteeriumite järgi toimub järgmiselt: täidetud kriteerium (kohustuslik, tähtis) võrdub 1 punktile, täitmata - nullile, kui linna poolt on täidetud ka soovituslikud alapunktid, siis käsitletav valdkond saavutab 15% punkti rohkem võrreldes teiste valdkondadega, mis tõstab linna heakskiidu tõenäosust. Cittaslow Komitee tõlgendab konkreetse kriteeriumi teostatavust ning jätab endale õiguse seda omavoliliselt aktsepteerida või mitte. Hindamisprotsessi linn-kandidaat ei pea süvenema (Cittaslow Charter, lk 22, 28).

Ühekordse liikmemaksu tasumine ja kriteeriumite piisaval määral teostatavus on aluseks järgmisel Cittaslow koosolekul uue Cittaslow liikme kuulutamiseks. Liikmeks saanud sihtkoht saab kasutada Cittaslow sümboolikat edaspidiste tegevuste planeerimisel ning osaleda võrgustiku koostöötegevustes (Cittaslow Charter, lk 23).

Linna-kandidaadilt on oodatud, et sertifitseerimisele eelneb ka ettevalmistusfaas, mis oleks aluseks sujuvaks Cittaslow mudeli elluviimiseks peale võrgustikuga liitumist. Linnalt on nõutud püstitatud eesmärkide teostamiskontroll ning aruande esitlus iga viie aasta tagant või sagedamini. Juhul, kui on ilmselge, et progressi ei ole ning liikmemaks ei olnud tasutud mitu korda järjest, lõpeb sihtkoha liikmelisus Cittaslow organisatsioonis (Cittaslow Charter, lk 24; Semmens, Freeman 2012, lk 6-7).

Kuigi sertifitseerimine on täpne ja kohustuslik protsess, praktika näitab, et aeglase linna arengusuunda valinud linnades jätkavad aeglased objektid kooseksisteerimist traditsioonilistega. Samas aeglase kontseptsiooni *fluidsus* ehk paindlikkus võimaldab kindlaks määratud aeglase linna kriteeriume oma tempos ellu viia, luues „oma aegluse versiooni“, lähtudes iga sihtkoha kontekstist ja püstitatud eesmärkide prioriteedist (Miele 2017, lk 141, 147; Holland 2017, lk 43).

Uue kontseptsiooni rakendamise edukus kajastub linnaelanike rahulolu tasemel. Niiviisi 2-aastase vahega läbiviidud uuring Poolas asuvas Lidzbark Warminski linnas on näidanud vastavalt rahulolevate ja pigem rahulolevate respondentide osakaalu tõusu 3% ja 4% võrra, samuti neutraalselt ning pigem ebarahul olevate vastajate osakaal langes 2% ja 4% võrra. Sihtkoha elanikud on märkinud, et Cittaslow mudeli rakendamine on suurendanud avaliku sektori investeeringute arvu, kohalike toodete ja traditsioonide turundust, linna külalastatavust jne. Samas on linn saanud esteetiliselt atraktiivsemaks ja külalislahkemaks (Brodziński, Kurowska 2021, lk 6, 8).

Kuigi Cittaslow liikumine on oma olemuselt *anti-commercial* (Nilsson et al., 2010, lk 12) ehk pole otseselt suunatud majandusliku kasumi saamiseks, aeglase linna mudel on potentsiaalselt atraktiivne ka linna kui sihtkoha turundamise poolest, mida kajastavad järgmised näitajad (Zadęcka 2018, lk 96):

- potentsiaalsete turistide ja kohalike elanike silmis on suurenenud linna atraktiivsus
- linna turundus on muutunud efektiivsemaks
- linna kuvand on saanud positiivset tagasisidet
- aeglase linna kvaliteedimärk on suurendanud linna tuntust rahvusvahelisel tasandil

Niiviisi toetades ja lisades väärtust olemasolevale linna kuvandile, Cittaslow mudel panustab niiviisi väikse linna turismi arengusse.

Aeglase linna kontseptsioon soosib kohaliku kogukonna, erasektori ja valitsuse koostööd ühise heaolu saavutamisel tänu linnavõimude tegude läbipaistvusele ja erapooletusele, samas kohalike initsiatiivide toetamisele ning erasektoriga koostööprojektide elluviimisele (Zadęcka 2018, lk 103).

Aeglase linna kontseptsiooni sisu ning tegelik mudeli rakendamise praktika esitavad kitsaskohti. Aegluse (ingl *slowness*) liikumisel põhineva aeglase kontseptsiooni mõistmine võib tekitada lahkkelisid asjaosaliste seas, mistõttu aeglase linna mudelit peetakse „liigseks“,

„ebavajalikuks“ ja „paljunõudvaks“ (Semmens, Freeman 2012, lk 19). Samas itaaliapärase kontseptsiooni kasutuselevõtt ei taga sama tulemust teise tausta ning identiteediga linnas, kuid võib põhjustada linna eripära kaotamist (Bjelland 2010, viidatud Semmens, Freeman 2012, lk 19 kaudu).

Nilsson et al. (2010, lk 12) märgivad, et aeglase linna mudel keskendub tegelikkuses pigem majandusliku ja sotsiaalse heaolu tagamisele, keskkonnaküsimus pole praktiliselt teostatav, kuna „pole võimalik mõjuda turistide ökoloogilisele jalajäljele“ linna külastamisel. Linna tulemuslik areng kaasneb turismi arenguga, kuid see mõju avaldub kohaliku ettevõtluse ja kinnisvara näitajates.

Teadlik linna aeglane arendamine ning Cittaslow põhimõtete liialt range jälgimine võib luua konservatiivseid ja isoleeritud kogukondi, kus püüd säilitada sihtkohtade autentsust viib „elavate mausoleumide ilmumisele, kus fanaatiline Aegluse ideaalide jälgimine tõrjus materiaalse maailma kirglikkuse välja“ (Knox 2005, lk 7, Miele 2008, lk 149 kaudu).

2. POTENTSIAAL CITTASLOW KONTSEPTSIOONI ARENDAMISEKS SILLAMÄE LINNA NÄITEL

2.1. Metoodika

Sillamäe linna näitel Cittaslow kontseptsiooni rakendatavuse hindamine põhineb juhtumiuurimuse meetodil, kus juhtumi määratlemisel on aluseks tegelikkuses eksisteeriv nähtus (Yin 2018, lk 32, 43). Uuringu meetodi valikul lähtuti soovist uurida Cittaslow arengumudeli kui nähtuse sobivust Sillamäe linna kui väiksele sihtkohale.

Oma olemuselt kvalitatiivne juhtumiuurimus eeldas ametlike dokumentide analüüsi: Sillamäe arengukava 2022 – 2026, tootearenduskava „Sillamäe süda“ (2006) ja 2022. aasta Sillamäe kultuuriürituste kava. 2023. aasta ürituste analüüsimiseks on kasutatud Sillamäe linna ametlikku veebilehte www.sillamae.ee. Cittaslow Hartas (2022, lk 25-28) esitatud 73 hindamiskriteeriumile on leitud vasted Sillamäe linna dokumentidest.

Cittaslow hindamiskriteeriumite teostatavuse taseme analüüs oli esitatud tabeli kujul ning Likerti skaalaga sarnase hindamissüsteemi järgi (vt. LISA 1):

- täidetud
- pigem täidetud ehk aktiivses teostamisfaasis
- pigem ei ole täidetud ehk alles alustatud
- ei ole täidetud
- ei oska hinnata (numbrilised näitajad)

Mõne kriteeriumi tõlgendamaks sai võetud ühendust rahvusvahelise Cittaslow võrgustiku esindajaga Facebook-is kasutaja *Cittaslow International* kaudu, edaspidine konsultatsioon toimus kirjavahetuse kaudu. Täiendava andmete saamiseks toimus kirjavahetus Sillamäe linna arengu-, ehitus- ja maakorralduse osakonna ametnikega.

Sillamäe linna arengutegevuste hetkeseisu analüüs põhines Sillamäe arengukava 2022 – 2026. Kuna linna areng kaasneb turismivaldkonna edendamisega, siis lõputöö raames olid analüüsid ka tootearenduskava „Sillamäe süda“ põhjal, viimasel on toetav funktsioon linna brändi kujundamisel.

Kõrvutades Cittaslow kriteeriumipõhise analüüsi tulemusi Sillamäe linna brändi võimalustega, hindas autor Cittaslow linnaarengu kontseptsiooni potentsiaali Sillamäe linna arendamisel.

2.2. Sillamäe linna arengu hetkeseis

Sillamäe linn sai linnastaatuse 1957. aastal, kuid pikka aega linna nimetuse asemel oli kasutusel koondnimetus ning linna oli võimalik külastada ainult erilubade alusel. See oli tingitud Teise maailmasõja ajal salajase uraani töötlemisega tuumarelvade loomiseks. Salajase ja suletud aatomlinna perioodi lõpp algas uraanitootmise lõppemisega alles perestroika ajal (1980. aastad) ning ametlikult lõppes Eesti taasiseseisvumise kehtestamisel (Sillamäe linna ametlik veebileht)

Statistikaameti järgi 1. jaanuari 2022. aasta seisuga elas Sillamäel 12438 inimest, kuid 2030. aastaks oodatav elanike arvu langustrend jõuab ca 10 331 inimeseni (Sillamäe Arengukava 2022-2026, lk 8).

Sillamäe Arengukava 2022-2026 on põhidokument, mis määrab linnaarengu prioriteete. Arengukava dokumendis (lk 32) on ära märgitud Sillamäe linna missioon, mis seisneb linna terviklikuks ja igakülgeks arenguks eelduste loomises, põhinedes linna tugevatel külgedel ning väliskeskkonnast tulenevatel väljakutsetel.

Sillamäe linn positsioneerib ennast 2030. aastaks „Ida-Viru merevärava ja arengumootorina, multikultuurse, mitmekesise majandusega, sotsiaalselt turvalise, kiiresti areneva, loodust säästvana, tuntud linnana Eestis ja Euroopas, kus on unikaalne miljöövärtuslik elukeskkond, konkurentsivõimelised tingimused ettevõtluseks ja soodsad võimalused elanikele eneseteostuseks ning täisväärtuslikuks eluks“ (Sillamäe Arengukava 2022-2026, lk 32).

Soovitud tulevikupildi saavutamiseks on püstitatud 10 strateegilise arengueesmärki, mille teostamisel Sillamäe linn „tugineb seejuures oma arengueeldustele – soodsale logistilisele asendile, õppimisvõimelisele inimkapitalile, mitmekülgele kõrgtehnoloogilisele ja keskkonnasõbralikule ettevõtlusele, mainekale ja miljöövärtuslikule linna elukeskkonnale ning multikultuursele ühistegevusele“ (Sillamäe Arengukava 2022-2026, lk 33).

Asudes Narva ja Jõhvi vahel, samas Tallinna- Narva maantee kõrval, Sillamäe linn panustab turismi arengusse Ida-Virumaa Turismiklastri liikmena, samas soovib olla nähtav ja eristatav sarnase ajalootaustaga naaberlinnade seast.

Linna brändi visuaalsed pildi esindavad linna vapp - sinisel kilbil kuldsed astmelised sarikad ning sama kujuga on linna lipp. Juba 15 aastat kasutusel olev linna tunnuslause „värskete meretuulte linn“ kajastub Sillamäe eripära (Sillamäe linna ametlik veebileht):

- linna asukoht – *mere ääres*;
- kliima iseärasus – peamiselt *tuuline ilm*;
- seoses sadama ehitusega on Sillamäest *suletud linnast saanud merelinn*, maailmale avatud ja valmis koostööks;
- sõna „värske“ – antonüüm sõnadele seisev, umbne, aegunud – tähendab *valmisolekut muutusteks ja uuendusteks*.

2020. aastal Sillamäe linn sai uue linnaarhitektuurist inspireeritud logo: „pidev joon, mis loob päikeseketta taustal linna silueti. Linna joonise moodustavad stiliseeritud objektid, mis on linna peamised sümbolid: raekoda, kultuurikeskus, lehtla Mere puistee lõpus, laevad ja jahid sadamas, mitmesugused rohelised haljasalad“. Logo kujundamisel oli kasutatud mitut värvi: roheline sümboliseerib keskkonnasõbralikkust, puhtust (rohi, puud, taimestik), sinine - merd, kollane - päikest, punane - dünaamikat, uuenemist, emotsioonide eredust (Sillamäe linna ametlik veebileht).

Linna atraktiivsust ning tuntust plaanitakse saavutada turismi, ettevõtluse, kultuuri ja koostöö arengu kaudu. Sillamäe linn panustab aktiivsesse koostöösse teiste linnadega regiooni arenguks, osaledes nt Ida-Virumaa Turismiklastri ja Ida-Virumaa Omavalitsuse koostööprojektides. Linna kohaliku kultuuri ja ettevõtluse toetatakse turismi arengu kaudu, mille fookuses on ajaloolise kinnise tööstuslinna kuvandi ning vastavate toodete ja teenuste turundamine. Hästi säilitatud nõukogudeaegne arhitektuuriline ansambel on saanud aluseks kompleksse turismitoote „Sillamäe Süda“ loomisele 2006. aastal, mis koosneb põhielementidest, miljööväärtust kujundavatest ning toetavatest elementidest (Sillamäe Süda 2006, lk 48-49)

Oodati, et Sillamäe Süda kui turismitoode saab valmis ajaperioodil 2007 kuni 2013 (Sillamäe Süda 2006, lk 56). 2023. aasta seisuga „Sillamäe süda“ 12 turismiobjektist on ehitatud kõigest 4 objekti, mis soodustavad miljöö kujunemist: Sillamäe Kultuurikeskuse

renoveerimine, Mere pst. renoveerimine, rannapromenaadi rajamine, pargis ja Mere puiesteel väikevormide paigaldus.

Linna kui turismisihtkoha arendamise eest vastutavad korraga mitu asutust: Sillamäe Muuseum, Kultuurimaja ja Raamatukogu (Sillamäe Süda 2006, lk 61). Linna arengu- ja turismiga seotud üritused, mis kaasavad asjaosalisi, toimuvad väga harva, viimati toimus Sillamäe turismi infopäev 2013. aastal. Linn kasutab sotsiaalmeedia kanaleid (Facebook - Visit Sillamäe, Sillamae.linn - Instagram) turunduslikel eesmärkidel, mis alates 2021. aasta kevadest pole enam aktiivsed.

2.3. Sillamäe linna arengutegevuste vastavus Cittaslow kriteeriumitele

Sillamäe linna kavandatud ning teostatud tegevused on analüüsitud 2022. aasta ning 2023. aasta esimese kvartaliga ning kõrvutatud Cittaslow Hartas esitatud hindamiskriteeriumitega. Analüüsitud 73 kriteeriumist 29 ehk ligikaudu 39,7% saaks määrata kindlalt teostatud, 12 kriteeriumit ehk 16,4% on autori poolt märgitud kui pigem täidetud (teostamisel), pigem ei ole täidetud on 11 ehk 15,1% kriteeriumitest ning 16 tervest nimekirjast ei ole täidetud (ehk 21,9%). Samas hindamiskriteeriumite seast oli esitatud 5, mille tulemuslikkust on keeruline hinnata (ehk 6,9% koguarvust).

Valdkonnad kajastuvad allpool asuvas tabelis (vt Tabel 1) kahanevas korras alates neist, kus on täidetud ning pigem täidetud kategooriate suurem arv, kõige viimane aga kajastab valdkonda, kus oli leitud kõige vähem vasteid.

Cittaslow võrgustikuga liitumiseks peavad olema täidetud vähemalt 50% hindamiskriteeriumitest (Cittaslow Charter). Sillamäe linna arengutegevuse vastavuse analüüs Cittaslow hindamiskriteeriumitele on näidanud, et kokku on täidetud 39,73% kriteeriumitest, samas 16,44% hindamiskriteeriumist vajavad lihvimist edaspidiseks aktsepteerimiseks, mis võimaldab Sillamäe linnal potentsiaalselt saada 56,17 % täidetud kriteeriumitest, mis lubab Sillamäe linnal Cittaslow linnaarengu mudelit Sillamäel ametlikult edendada.

Antud tabeli järgi on näha, et Sillamäe linnas panustatakse rohkem linnaelu kvaliteedi tõstmisse ning elanikele kvaliteetsete sotsiaalingimuste tagamisse. Valdkonni näitavad konkreetsemad tulemused, et kuigi linnaelukvaliteedi poliitika on saanud rohkem täidetud ja pigem täidetud punktide lõpptulemuse (kokku 11 punkti 17-st), on täidetud

hindamiskriteeriumite osakaal rohkem sotsiaalse ühtekuuluvuse valdkonnas (8 punkti 11-st). Energia- ja keskkonna, samas infrastruktuuri valdkondade arengusse panustatakse Sillamäe linnas piisaval määral, kuid leidub arenguruumi, kuna tegemist on valdkondadega, mis üldiselt vajavad suurt oma- ja kaasfinantseeringut keskkonna- ja energiaküsimustes lahenduste leidmiseks.

Põllumajanduse, turismi, käsitöö, samas külalishukuse, teadlikkuse, koolitamise ja partnerluse valdkonnad üldiselt ei ole arendatud piisaval määral: teostatud ja pigem teostatud punktide koguarv igas kategoorias on nähtavalt väiksem võrreldes ülalmainitud valdkondadega. Näiteks, põllumajanduse, turismi ning käsitöö valdkonnas nende punktide osakaal on 40%, külalishukuse, teadlikkuse ja koolitamise valdkonnas on osutunud veelgi väiksemaks - 30%, partnerluse valdkond on ainuke, kus täidetud tegevusi ei ole leitud, välja arvatud üks täidetud kriteerium koguarvust (3).

Tabel 1. Cittaslow valdkondade tulemuslikkus arvudes.

valdkond	täidetud	pigem täidetud	pigem pole täidetud	pole täidetud	ei oska hinnata	kokku punkte kategoorias
linnaelu kvaliteet	7	4	5	0	1	17
sotsiaalne ühtekuuluvus	8	1	0	1	1	11
energia ja keskkond	6	2	2	3	0	13
infrastruktuuripoliitika	3	2	1	1	2	9
põllumajandus, turism, käsitöö	3	1	2	3	1	10
külalishukus, teadlikkus ja koolitamine	2	1	0	7	0	10
partnerlus	0	1	1	1	0	3
kokku hindamisgrupis kriteeriumite kogus	29	12	11	16	5	73
iga kriteeriumigrupi tulemus, %	39,7	16,4	15,1	21,9	6,9	100

Allikas: Sillamäe arengudokumentides ja meedias leitud vasted Cittaslow hindamiskriteeriumitele. Autori koostatud.

Need punktid, mida pole osatud hinnata, võiksid anda lisapunkte oma valdkonnas ning parendada üldtulemust, kuid nende tõlgendamiseks pole piisavalt andmeid olemas.

Täidetud kriteeriumid kajastavad linna arengutegevuste edukust. Sillamäe linnas on suur tööstusala, kus asub hulk tööstusettevõtteid (AS Silmet, Ecometall, Polyform, Norwes

Metall jt), mis on suured tööandjad paljudele linnaelanikele. Tööstusettevõtted tegutsevad tööstus- ning keemiavaldkonnas (ammoniaak, vedelkemikaalid, haruldased ja muldmetallid), samas paiknevad kemikaaljätmete suletud tuhahoidlad. Sillamäe linnas on tagatud ressursside (vesi, õhk, veekogud jne) pidev kvaliteedikontroll läbi seire -ning teavitussüsteemi. Kriisilukorra ennetamiseks tõstetakse teadlikkust elanike seas kriisikomisjoni ning Päästeameti eestvedamisel. Lisaks, keskkonna mõju leevendamiseks plaanitakse jätkata linna rohealade suurendamisega, mis positiivselt mõjutab õhu kvaliteeti ning toetab kohalikku liigirikust. Samas linnas on korraldatud hea prügiveedu ja liigiti (sh. ohtlikud, suuremahulised jätmed jt) sorteerimise võimalus. 2023. aasta jooksul on planeeritud konteinerite süsteemi integreerimine ning olmejätmete sorteerimise võimalus.

Linna avalike objektide ning asutuste projekteerimisel ning ehitamisel peetakse säästva arhitektuuri ning inklusiivsuse (nt erivajadustega inimesed) põhimõtetest kinni, mida kinnitavad hiljuti üles ehitatud uus Vanalinna koolihoone, Sillamäe gümnaasiumihoone, Uus perearstikeskus, Merepromenaad, mis loovad atraktiivse linna kuvandi. 2022. aastal oli linnas uuendatud valgustussüsteem, jalakäijate rajad on saanud paremini nähtavaks öhtusel ajal, valgustussüsteem on energiasäästlik, seega võimaldab vähendada energiakulusid.

Kuna linnaelu kvaliteet on seotud elanike sotsiaalse heaoluga, siis Sillamäe linna poolt on loodud vajalikud tingimused sotsiaalse infrastruktuuri edendamiseks (haigla, hoolekandetasutused, rehabilitatsioonikeskus, tasuta linnabuss jne) ning erinevate meditsiiniliste ja sotsiaalsete teenuste osutamiseks, et katta erinevate sihtgruppide vajadused, sh lapseootel naised, pensionärid, vaimse ja füüsiliste erivajadustega, sõltuvustega inimesed jt. Laste ja noorte arengusse panustatakse mitteformaalsel ja formaalsel tasandil uuendatud infrastruktuuri ning ajaveetmiseks ja õppimiseks võimaluste toetamise kaudu. Eraldi fookuses on laste ja noorte tervis, füüsiline aktiivsus, noorte kodanike ettevõtlikkus mitmekultuurilises keskkonnas. Sillamäe on hea näide pidevast asutuste vahelisest koostööst erineva taustaga, sh riskikäitumisega noortega töötamisel (projekt „Noorte Tugila“), panustades kiusamisvaba keskkonna loomisse (projekt „Kiusamisest vabaks“) formaalse ning mitteformaalse õppe raames. Tänu aktiivsele osalusele ühisprojektiis „Kirde noored“, Sillamäe panustas noorsootöö valdkonna arengusse regiooni tasandil.

Mitmekultuurilist keskkonda eri vanuses elanike seas kujundatakse kultuuriprojektide kaudu. Sillamäe linna traditsioonideks on saanud kultuurisündmusteks („Läänemere

kultuurisillad“, „Jazz Time“, „Ljubitelivõ“) ning kultuuriühingute (eesti, vene, ukraina, valgevene) ning taidluskollektiivide tegevuste toetamine.

Sillamäe linn fookuses on aktiivse tervisliku eluviisi edendamine ning sportimisvõimaluste kättesaadavus eri vanuses elanikele. Tervislik eluviis algab tutvumisest tervisliku toitlustamise printsiipidega, nt projekti „Koolikava“ raames lastele ja noortele pakutakse piima ja puuvilju lõuna või oote ajal. Lisaks sellele korraldatakse linna elanikele pidevalt tervist edendavaid tegevusi südame-ja tervisenädalate raames, projektide „Tervist edendav kool/lasteaed“, „Liikuma Kutsuv Kool“ raames haridusasutuste tasandil. Sillamäe linnas on mitmekesine spordisektsioonide ja vabariiklaste valik, mis võimaldab leida endale meeldiva spordiala. Sillamäe linn panustab aktiivselt kergliiklusteede, terviseradade süsteemi suurendamist, pakkudes harrastajatele ning professionaalidele tegeleda aastaringi spordiga.

Linna kogukonna teadlikkuse tase hakkas parenema, seda tõestab linna elanike aktiivne osavõtt nt Kaasava eelarve initsiatiivi teostamisel (Sillamäe linna ametlik veebileht) - elanike poolt pakutud ideede hulgast võitis „Tuleviku pargi“ idee - kaasaegne multifunktsionaalne ürituste korraldamise koht Sillamäe linnapargis.

Sillamäe linnas on valdkonnad, mis on parajalt arenenud ning nende teostatavuse määr on tingitud vajadusega suurtes finantsinvesteeringutes. Nõukogudeaegsete standartide järgi ehitatud rajatised ning suurem osa Sillamäe elumaju vajavad kütte- ja veesüsteemide renoveerimist, vanade ehitiste puhul tihti puuduvad lahendused arhitektuuriliste barjääride eemaldamiseks, mistõttu linna keskkond ei saa olla täiesti inklusiivne. Mõned avalikud kohad vajavad edaspidist renoveerimist (Viru puiestee). Eraplaneeringute suhtes on keeruline tagada säästliku planeerimise printsiipide täitmist, pigem kontrollitakse ehitamiseks planeeritud rajatist energiakasutuse, turvalisuse ning ohutusnõuete, üldise disaini suhtes. Visuaalse müra ennetamiseks hiljuti ilmunud rajatiste ehitamisel - kinnine turuhoone, kus asub mitu poodi korraga - püüti jälgida ühist stiili (firmade erinevad logod, kuid ühte värvi). Linna ning linna turismiobjekte tutvustavad bännerid on ammu vananenud ning mõjuvad negatiivselt linna kuvandile.

Linna asutuste digitaliseerimine on heal tasemel, kuid vajab pidevat finantseerimist ja uuendamist seoses infotehnoloogiate kiire arenguga, hetkel on vähe asutusi ning avalikke kohti, kus on saadaval tasuta Wi-Fi võrk ning vajalik tarkvara õppimiseks (Microsoft

Office), mistõttu mõnede ITK-teenuste kättesaadavus on külalistele ning elanikele piiratud (nt Sillamäe muuseumi teenused, turismiinfo otsing jne)

Külalislahkuse, teadlikkuse ja koolituse plokk on seotud Cittaslow liikumise promomise ning levitamisega Sillamäe linna turismi asjaosaliste seas. Kuna Cittaslow arengumudel ei ole kusagil Eestis kasutusel olnud, ei ole Sillamäe linnas teavet, koolitust Cittaslow liikumise kohta nii elanike, linnaametnike kui ka ettevõtjate seas ega toimu Cittaslow kampaaniate toetamist või promomist linna tasandil. Linnatasandil panustab Sillamäe Raamatukogu aktiivselt teiste organisatsioonidega (nt MTÜ Mondo) koostöösse, et suurendada elanike teadlikkust sotsiaalsest ebaõiglusest ning keskkonnaprobleemidest maailma erinevates paikades, käsitöö arendamisse kaudu erinevate meistriklasse läbiviimise ning elanike loominguga tutvumise näituse korraldamisel.

Seoses Sillamäe tööstuslinna minevikuga, ei ole linna tasandil arendatud põllumajanduse valdkonda ega loodud tingimusi kohalike mahetoodete või käsitööna valmistatud toodangute müümiseks. Linnas korraldatavad laadad on tasulised ning orienteeritud välismaa müüjatele. Potentsiaali kohalike aednike tegevuste toetamiseks on olemas, mida kinnitas 2022. aasta sügisel läbi viidud Aedniku päeva raames Sputniku aiandusühistu territooriumil toimunud laat.

Kuigi Sillamäe linn on huvitatud roheala suurendamisest ja hetkel korraldatakse haljastusteid nt uute investimisobjektide kõrval (nt kergliiklusteed, Mere puistee jt), kuid järelevalve istutatud puude eest ei ole piisav Sillamäe linnamajandusosakonna poolt - paljud puud on kehvast seisusest ning vajavad hooldamist. Vabatahtlik initsiatiiv tuleneb ka linnaelanikelt - nt Reini maja vastu asuva kergliiklustee kõrval istutatakse uusi noori puid.

Hindamiskriteeriumite analüüs on ka näidanud, et Sillamäe linnas eksisteerivad probleemid asjaosalistega koostöös. Kuigi linna arengukomisjon tegutseb aktiivselt linnatasandil, linna tasandil tegutsevad ka väike-ettevõtjad, samas vabaihendused ei ole piisavalt kaasatud linna arengusse. Viimati korraldatud turismi arengule suunatud infopäev Sillamäe linnas toimus 2013. aastal.

2.4. Järeldused ja ettepanekud Sillamäe edaspidiseks arendamiseks

Cittaslow hindamiskriteeriumite analüüs on osutunud efektiivseks tööriistaks kehtiva linna arengustrateegia ja tegevuste analüüsimiseks ja täiendamiseks. Analüüsi tulemustest lähtudes võib väita, et Sillamäe linnas on loodud tingimused „oma aegluse versiooni“ (Miele

2008, lk 135) loomiseks ja edasiarendamiseks linnaelanike erinevates valdkondades nagu sportimine, reisimine, vanemlus, toit, tarbimine jt. Linna tasandil tasub võtta „oma aegluse versiooni“ ideede aluseks turismi, keskkonna, tervisliku eluviisi, õppimise, kultuuri ja meditsiini poliitika kujundamiseks.

Cittaslow hindamiskriteeriumite analüüs on aja- ja töömahukas protsess, mille käigus võib puutuda kokku erinevate väljakutsetega, nagu kriteeriumite ebatäpne või vastupidi, väga sarnane tähendus. Kuna analüüsimisel on väga kõrge risk subjektiivselt tõlgendada saadud infot, siis hindamiskriteeriumitele vastavuse kontrollimisel on tähtis kaasata mõne isiku, samas erinevate pädevate ametnike osalemist, et tagada esitatud info usaldusväärsus ning analüüsida kriitilise pilguga kogutud info sobivuse.

Linna arendusstrateegia peab olema kooskõlas linna poolt valitud turismistrateegiaga üksteiste toetamiseks. Sillamäe linna tootarenduskava „Sillamäe süda“ teostatavuse analüüsimisel olid välja selgitatud kitsaskohad, mis potentsiaalselt võivad mõjuda turismi arengule Sillamäe linnas. Esiteks, 2023. aastal Sillamäe linnas püütakse viia ellu kinnise tööstuslinna turismitoodete ja teenuste kontseptsiooni, mis pidi valmis saama juba 2013. aastal. Välja kujunenud olukord kinnitab Bill Bakeri (2007, lk 17) väidet, et sihtkoha jaoks on suureks väljakutseks, kui üritatakse turundada sihtkohta, kasutades juba vananenud kuvandit, mis on ebatäpne või ei viibi tasakaalus.

Teiseks, „Sillamäe süda“ on kompleksne turismitood, mida kujundavad põhielemendid ning neid täiendavad toetavad ning miljööväärtust kujundavad elemendid. Dokumendi analüüs on näidanud, et põhitoodetest Sillamäe Kultuurimaja on ainuke põhielementidest, mis on renoveeritud. See tulemus on tagasihoidlikum, võrreldes miljööväärtust kujundavate elementide projektide teostamise osakaaluga. Saadud tulemuste põhjal võib väita, et turismi komplekstoote „Sillamäe süda“ elluviimine on raskendatud seoses põhielementide mitteteostamisega ning kontseptsiooni realiseerimisel fookus oli nihutatud turismiobjektide ehitamisele, mis toetavad värskete meretuulte linna kuvandit. Sillamäe linna kuvandite segasus kinnitab Bill Bakeri (2007, lk 43) väidet, et industriaalse minevikuga linnadel võtab praktiliselt rohkem aega (15-20 aastat) uue kuvandi loomiseks ning integreerimiseks (Baker 2007, lk 43), seega võib järeldada, et Sillamäe linna kuvand asub ülemineku faasis.

Lisaks Sillamäe linna visuaalne keel (logo, tunnuslause), samas linna missioon ja visioon edastavad sõnumit, mis ei ole kooskõlas kinnise tööstuslinna kuvandiga. Juhul, kui sihtkoha visuaalne identiteet ei ole kooskõlas kindlas sihtkohas osutatud või planeeritud omapäraste

turismitoodete ja -teenustega, võib see negatiivselt mõjuda linna mainele ja atraktiivsusele (Barisic, Blazevic 2014, lk 2180). See aspekt ka osutab sellele, et tootearenduskava „Sillamäe süda“ vajab põhjalikku ülevaatamist ning saadud tulemuste analüüsimist asjaosaliste poolt, mille alusel võiks arutada antud kontseptsiooni aktuaalsust. Võib oletada, et hiljuti uuendatud logo ning ülesehitatud turismiobjektid (Mere puiestee renoveerimine, Merepromenaadi ehitamine jne) võivad olla aluseks linnakontseptsiooni ning tootearenduskava uuendamiseks.

Linna eestvedamisel peab olema loodud asjaosaliste ning linnaametnike poolt ühiselt mõistetav ning stiiliraamatuna kujundatud „visuaalne keel“ (Barisic, Blazevic 2014, lk 2180), mis suurendab sihtkoha „nähtavust“ ning mille kasutamine on tagatud kõigile asjaosalistele. Koostöötegevusi kogukonnaga tuleb edasi arendada, kuid koostöö edendamiseks tuleb kindlasti ellu viia planeeritud tegevused (nt Tuleviku pargi rajamine Sillamäe pargis), et säilitada avalike võimude ja kogukonna vaheliste suhete usaldusväärsus ning läbipaistvus, tagada kogukonna lojaalsus. Vastasel juhul ei ole võimalik sihtkoha täies mahus arendamine (Kavaratzis 2012, lk 13-14).

Sillamäe linnas toimuvad väga harva temaatilised üritused ettevõtluskeskkonna toetamiseks, seega ettevõtjad ei pööra piisavalt tähelepanu sihtkoha arendamise potentsiaalile koostöö kaudu. (Rozīte, van der Steina 2019, lk 164, 165). Koostöö kohalike ettevõtjatega vajab rohkem teavitustööd sihtkoha arendamise vajalikkusest.

Sihtkoha areng peab olema „nähtav“ ka külalistele, seega tasub rohkem pöörata tähelepanu linna aktiivsusele sotsiaalvõrgustikes. Pädeva info- ja kommunikatsioonispetsialisti töölevõtmine ning Sillamäe linna turismiinfokeskuse tegutsemine suurendab turistide tähelepanu.

Kuigi Euroopa linnade praktika näitab (Ewa Zaděcka 2018, lk 94), et Cittaslow aitab esile tuua just väikeste linnade sisemist potentsiaali, kujundada sihtkoha unikaalset, eristatavat kuvandit, tuleb arvesse võtta neid väljakutseid, mis võivad tekkida kontseptsiooni rakendamisel Sillamäe linna näitel. Kokku on kolm aspekti - finantsid, inimressursid ja kogukond - mis võivad mõjuda Cittaslow kontseptsiooni rakendamise edukusele. Esiteks, Cittaslow sertifitseerimine on rahamahukas protsess, mis peab olema heaks kiidetud Sillamäe linnavõimude, asjaosaliste ning kogukonna poolt. Teiseks, Cittaslow arengumudeli rakendamine võib tekitada linnaametnike tasandil vastuolusid, kuna uue kontseptsiooni vastuvõtmine võiks tähendada, et seni tehtud töö sihtkoha arengu suunas ei ole enam

väärtuslik ning ametnike pädevus võiks avalikkuse silmis sattuda kahtluse alla. Samas ametnike, osakondade erinevad vaated kontseptsioonile, sh ka põlvkondade erinevused (Rozīte, van der Steina 2019, lk 163) võivad muuta terve protsessi keerulisemaks.

Kolmandaks, Cittaslow võrgustik on päris nõudlik linnade tulemuslikkuse kontrollimise suhtes. See vajab uue töötaja töölevõtmist või olemasolevale töötajale lisakoormuse suurendamist, mis võiks olla väljakutseks Sillamäe linna jaoks seoses pädevate spetsialistide nappusega. Kuna Cittaslow võrgustik on huvitatud ka riigi tasemel liikumise arengut, Sillamäe linna poolt oleks oodatud panustama Eesti-sisese Cittaslow võrgustikku loomisse, mis nõuaks veelgi rohkem inim- ja finantsressursse ning vähendaks linna osalust teistes koostöövõrgustikes (Ida-Virumaa Turismiklaster, Ida-Viru Omavalitsuse Liit jne).

Cittaslow ideoloogia tutvustamine Sillamäe kogukonnale vajab eeltööd: mida vähem linnaelanikud on kaasatud linnaellu, seda segasemad on nende ettekujutused olemasolevast kontseptsioonist. Kuna Sillamäe kogukonna kaasamine linnaellu on alles algstaadiumis ja alt-üles algatused on näidatud häid tulemusi, tasub järjepidevalt tutvustada inimestele kontseptsiooni erinevate ürituste kaudu, muidu uue kontseptsiooni kiire rakendamine võiks tekitada lahkkelisid koostöös kogukonnaga sellepärast, et Cittaslow kontseptsioon eeldab ülalt alla algatusi. Kogukonda huvitavad päevakajalised linnaelu küsimused, mis vajavad kiiremat lahendamist, samas itaaliapärase idee tasuline rakendamine kodulinna võib ka muuta elanike meeleolu negatiivsemaks ning skeptilisemaks, mida kinnitab ka Uus-Meremaa näide (Semmens, Freeman 2012, lk 19).

KOKKUVÕTE

Tänapäeva tihe konkurents erineva suurusega sihtkohtade vahel turistide tähelepanu äratamiseks ärgitab väikseid sihtkohti olema järjepidevad jätkusuutlike arengutegevuste väljatöötamisel, et püsida atraktiivne, samas säilitada oma eripära kiiresti muutuv maailmas.

Antud lõputöö eesmärk oli välja selgitada aeglase linna (Cittaslow) kontseptsiooni sobivust Sillamäe linnale. Linna areng avaldab positiivset mõju turismivaldkonnale, edukalt väljatöötatud bränd muudab sihtkoha „nähtavamaks“ potentsiaalsetele turistidele, investoritele ning jääb „eripäraseks“ kohalike kogukonna ja ettevõtjate silmis. Aeglase linna kontseptsioon lisab sihtkoha brändile väärtuse ning võimaldab luua „oma aeglase versiooni“ kohapeal.

Empiirilises osas Sillamäe linna ametlike dokumentide põhjal oli läbiviidud Sillamäe arengutegevuste vastavuse analüüs Cittaslow hindamiskriteeriumitele Likerti skaalaga sarnase hindamissüsteemi järgi, mis võimaldas hinnata linna tegevuste tulemuslikkust nõutud valdkondades.

Sillamäe linnas on edukalt arendatud sotsiaalelu, linnakvaliteedi ning keskkonna valdkonnad. Põllumajandus-, külalislahkuse- ning turismi valdkonnas on hulk kitsaskohti, mille kõrvaldamisel saab panustada ka Cittaslow põhimõtete levitamisse kogukonna, erasektori, turistide seas. Linna asjaosaliste poolt aeglase linna kontseptsiooni ühine mõistmine ning aktsepteerimine on eluliselt oluline Cittaslow mudeli edukaks rakendamiseks. Cittaslow kriteeriumite järgne analüüs on näidanud, et Sillamäe linna tegevus vastab potentsiaalselt ehk 56,17 % täidetud ja teostamisel kriteeriumitele, mis kinnitab Sillamäe linnas eelduste olemasolu Cittaslow liikumise printsiipe edendamiseks.

Sillamäe tootearenduskava „Sillamäe süda“, mis määrab turismiarengu suuna, vajab olemasoleva kontseptsiooni tulemuslikkuse analüüsi, samas selle kokkusobivust Sillamäe eksisteeriva visuaalse identiteediga sihtkohast tervikliku pildi edastamiseks külalistele.

Cittaslow kontseptsioon võimaldab sihtkohal omas tempos areneda, säilitades oma eripära globaliseeritud maailmas, kuid selle rakendamise edukusele võivad mõjuda finants-, personali- ja kogukonnategurid, mille täpsem analüüsimine on hea alus edasisteks uurimusteks. Lõputöö raames aeglase linna kontseptsiooni ülevaade ning kriteeriumite analüüsi põhjal välja toodud ettepanekud saavad olla abiks teistele Eestis asuvatele linnadele enda potentsiaali analüüsimiseks, aeglase linna kontseptsiooni rakendamisel.

KASUTATUD KIRJANDUS

Aurambout, J.P., Schiavina, M., Melchiori, M., Fioretti, C., Guzzo, F., Vandecasteele, I., Proietti, P., Kavalov, B., Panella, F. & Koukoufikis, G. (2021). Shrinking Cities, European Commission, JRC126011.

Baker, B. (2007). *Destination Branding for Small cities. The essentials for successful branding*. Destination Branding Book.

Barisic, P., Blazevic, Z. (2014). Visual Identity Components of Tourist Destination. *Technology International Journal of Social, Management, Economics and Business Engineering*, 8(7), 2179 - 2183.

Bjelland, M. D. (2010) Small town sustainability: Economic, social and environmental innovation, *Urban Geography*, 31(8), 1150–1151. Viidatud Semmens, Freeman 2012, lk 19 kaudu.

Brodziński, Z., Kurowska, K. (2021). Cittaslow Idea as a New Proposition to Stimulate Sustainable Local Development. *Sustainability* 2021,13(9). DOI:10.3390/su13095039.

Brutland report(1987, 20.märts). *Our common future*. Report of the World Commission on Environment and Development. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/5987our-common-future.pdf> (viimati vaadatud 05.05.2023).

Buhalis, D. (2000). Marketing the competitive destination of the future. *Tourism Management*, 21(1), 97-116. DOI:10.1016/S0261-5177(99)00095-3.

Campbell, S. (1996). Green Cities, Growing Cities, Just Cities? Urban Planning and the Contradictions of Sustainable Development. *Journal of the American Planning Association*, 62(3), 296-312.

Cittaslow International Network. (2022l, 11. juuni). *Cittaslow Charter*. https://www.Cittaslow.org/sites/default/files/content/page/files/257/nuovo_statuto_Cittaslow_en_11.06.2022_def.pdf (viimati vaadatud 5. 05. 2023).

Cittaslow International Network. *Association*. <https://www.Cittaslow.org/content/association>.

Della Corte, V., Piras, A., & Zamparelli, G. (2010). Brand and Image: The Strategic Factors in Destination Marketing. *Int. J. Leisure and Tourism Marketing*, 1(4), 358-377.

Holland, T. (2017). *Navigating Slow, fast 'and crafted knowledges Knowing through Cittaslow*. Thesis. Newcastle University.

Insch, A. (2011). Branding the city as an attractive place to live. Rmt Dinnie, K. (Koost.) *City branding: Theory and cases*. Basingstoke, UK: Palgrave Macmillan.

- Jojic, S. (2018). City Branding and the Tourist Gaze: City Branding for Tourism Development. *European Journal of Social Science, Education and Research*, 5(3), 150-160. DOI:10.26417/ejser.v5i3.
- Kavaratzis, M. (2012). From 'Necessary Evil' to Necessity: Stakeholders' Involvement in Place Branding, *Journal of Place Management and Development*, 5 (1), 7-19.
- Knox, P. L. (2005). Creating ordinary places: slow cities in a fast world. *Journal of Urban Design*, 10(1), 1–11. DOI:10.1080/13574800500062221. Viidatud Miele 2008, lk 149 kaudu.
- Lange-Faria ,W., Elliot, S. (2012). Understanding the role of social media in destination marketing. *Tourismos*, 7(1), 193-211.
- Mayer, H., Knox, P. L. (2006). Slow Cities: Sustainable Places in a Fast World. *Journal of Urban Affairs*, 28(4), 321-334. DOI:10.1111/j.1467-9906.2006.00298.x.
- Miele, M. (2008). CittàSlow: Producing Slowness against the Fast Life. *Space and Polity Journal*, 12(1), 135 — 156. DOI:10.1080/13562570801969572.
- Moira, Polyxeni, Mylonopoulos, Dimitrios, Kondoudaki, Ekaterini. The Application of Slow Movement to Tourism: Is Slow Tourism a New Paradigm? *Journal of Tourism and Leisure Studies*, 2(2), 1-10. DOI:10.18848/2470-9336/CGP/v02i02/1-10.
- National Geographic veebileht. *Concept of place. Resource Collection.* <https://education.nationalgeographic.org/resource/resource-library-concept-place/> (viimati vaadatud 29.03.2023).
- Nilsson, J., H., Svärd, A.-C., Widarsson, Å. & Wirell, T. (2010). Cittàslow' ecogastronomic heritage as a tool for destination development. *Current Issues in Tourism*, 1–14. DOI:10.1080/13683500.2010.511709.
- Pike, S. (2008). *Destination marketing: an integrated marketing communication approach.* Butterworth-Heinemann.
- Pike, S. (2016). *Destination Marketing. Essentials. Second Edition.* New York Routledge.
- Rozīte, M., van der Steina, A. (2019). Tourism planning and strategy implementation: practice in municipalities of latvia. *Research for rural development*, 2, 161-168. DOI: 10.22616/rrd.25.2019.064.
- Ruhanen, L. (2010). Where's the Strategy in Tourism Strategic Planning? Implications for Sustainable Tourism Destination Planning. *Journal of Travel and Tourism Research*, Spring/Fall, 58-76.
- Semmens, J., Freeman, C. (2012). The Value of Cittaslow as an Approach to Local Sustainable Development: A New Zealand Perspective. *International Planning Studies*, 17(4), 1-23. DOI:10.1080/13563475.2012.726851.
- Serdane, Z. (2017). *Slow Tourism in slow countries. The case of Latvia.* Thesis. Salford Business School.

Sillamäe linna ametlik veebileht. *Sillamäe ajaloost*. <https://www.sillamae.ee/et/ajalugu1> (viimati vaadatud 29.04.2023).

Sillamäe linna ametlik veebileht. *Sillamäe sümboolika*. <https://www.sillamae.ee/ru/sumboolika> (viimati vaadatud 20.04.2023).

Sillamäe linna ametlik veebileht. *Uudis: Sillamäe linn sai uue logo*. https://www.sillamae.ee/ru/otsing?p_p_auth=Z7fYvE7m&p_p_id=101&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&_101_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_assetEntryId=29212943&_101_type=content&_101_urlTitle=sillamae-linn-sai-uue-logo&redirect=https%3A%2F%2Fwww.sillamae.ee%2Fotsing%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D1%26_3_keywords%3Dlogo%26_3_struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch&inheritRedirect=true (viimati vaadatud 25.04.2023).

Zadęcka, E. (2018). Slow city as a local development model. *Economic and Regional Studies*, 11(3), 84-106. DOI:10.2478/ers-2018-0027.

Zavattaro, S. M. (2010). Municipalities as Public Relations and Marketing Firms. *Administrative Theory & Praxis*, 32(2), 191–211. DOI:10.2753/ATP1084-1806320202.

Tooman, H. (2010). *Kuidas kasvab turismipuu? Turismimajanduse alused*. Argo.

Tooman, H., Müristaja, H. (2008). *Turismisihtkoha arendus ja turundus*. Argo.

Van de Bosch, A. L. M., de Jong, M. & Elving, W. (2005). How corporate visual identity supports reputation. *Corporate Communications: An International Journal*, 10(2), 108-116. DOI:10.1108/13563280510596925

Visit Estonia veebileht. (2023, 09. märts). *Ülevaade Eesti turismist, jaanuar 2023*. https://static.visitestonia.com/docs/3963911_stat-jaan2023.pdf (viimati vaadatud 29.04.2023).

World Tourism Organization (2019, 03. september). *Position Paper on Tourism Policy and Strategic Planning. Final version*. <https://webunwto.s3.eu-west-1.amazonaws.com/s3fs-public/2019-09/unwtoctourismpolicyandstrategicplanningpaperfinal.pdf> (viimati vaadatud 28.aprill 2023).

World Tourism Organization (2019). *UNWTO Tourism Definitions*. UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284420858>

Yin, R. K. (2009). *Case study research and applications. Design and Methods*. Fourth Edition. Sage.

Lisa 1. Sillamäe linna arengutegevuste analüüs Cittaslow hindamiskriteeriumite järgi

Cittaslow hindamiskriteerium kohustuslik (*), tähtis (ilma *), perspektiivne (**)	leitud vaste Sillamäe Arengukavas 2022-2026, Sillamäe linna ametlikest meediakanalistest	Kas hindamiskriteerium on teostatud Sillamäe linnas?				
		jah	pigem jah	pigem ei	ei	ei oska hinnata
ENERGIA-JA KESKKONNAPOLIITIKA						
1. 1 õhukvaliteedi säilitamine *	Sillamäe linnas on õhukvaliteet kontrolli all, tagatud varajane hoiatuse süsteem elanike teavitamiseks pädeva dispetšeri kontrolli all, kuid see süsteem vajab täiendamist ning välisõhu monitooringusüsteem vajab edasiarendamist vastavalt väljatöötatud kavale. Seoses tööstusrajooni arenguga fookuses on riikliku välisõhu pideva seiretöö korraldamine, vajadusel välisõhu pidevseire projektis osalemine. Samas osaleda partnerina projektides, mis on suunatud Läänemere keskkonnaprobleemide ennetamisele ja lahendamisele. Seireküsimustes plaanitakse korraldada koostööd riiklike struktuuridega, Keskkonnauuringute keskuse ja ettevõtjatega (lk. 47).	+				
1. 2 veekvaliteedi säilitamine *	Vee osas teostatakse seiret rannaalal. Joogivee kvaliteet on tagatud tänu 2 käivitatud veepuhastusseadmele ning vee-ettevõtja poolt tehtud investeeringutele. Kvaliteedi säilitamiseks on vajalik täiendav finantseerimine (lk 19).	+				
1. 3 elanike joogivee tarbimine	Arengukavas on eraldi välja toodud tegevusvajadus - joogivee kvaliteedi nõuetele vastavuse regulaarne kontroll (lk 47). Vee osas teostatakse seiret puurkaevudest võetavast joogiveest. Rannaala veeproovid näitavad merevee sobivust supluseks. Puurkaevudest võetav vesi on peamiselt hea kvaliteediga, kuid liigse rauasisaldusega.	+				
1. 4 tahkete jäätmete liigiti kogumine linnas	Statistika näitab elanikkonna olmejäätmete äravedu suurenemist igal aastal. Seega jätkab Sillamäe projektis "Elanikkonnalt ohtlike jäätmete kogumine, vastuvõtt ja utiliseerimine" osalemist. Hetkel linnas on ehitatud jäätmetemaja ning ohtlike jäätmete vastuvõtupunkt. Planeeritud on jäätmejaama ehitusprojekti elluviimine. Jäätmejaama ehitus peab tagama jäätmete liigiti kogumise ja töötlemise võimaluse, ohtlike, probleemsete ja suuremõtmeliste jäätmete kogumise, elektroonikaromude kogumise, ehitusjäätmete kogumise, linna territooriumilt reostunud lume kogumise ja biolagunevate jäätmete kogumise (lk 18).	+				

1. 5 tööstuslik ja kodumaine kompostimine	Kodumaine kompostimine on võimalik pigem aiandusühistute (Sputnik, Romaška) territooriumil, linna tasandil ei ole sellist praktikat olnud. Tööstuslikku komposteerimise praktika ei ole kajastatud mitte üheski dokumendis.				+	
1. 6 reovee prügišahtide puhastamine *	Reoveetorustiku uuendamine ja projekteerimine (lk 22-23) on üks Sillamäe linna investeerimisvajadusi. Linna puhastusseadmed ning ühisveevärgi ja -kanalisatsioonitrassid vajavad rekonstrueerimist. Ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni renoveerimine peab tagama vee kvaliteedi, lekete likvideerimise ja kulude vähenemise, samuti mere saastatuse vähenemise. Vee- ja kanalisatsiooniteenuse kvaliteedi ja hinna kujundamiseks säilitab linn vähemalt kontrollosaluse vee-ettevõttes. Vanalinna osas vanaenud infrastruktuur vajab vihmaveekanalisatsiooni ehitamist (lk 43).		+			
1. 7 energiasääst hoonetes ja avalikes süsteemides	Energia säästmiseks tuleb vähendada infrastruktuuri ja hoonete energiakadusid. Sillamäel elamufondi, avaliku infrastruktuuri ja tootmisettevõtete kaasajastamine eeldab vananenud tehniliste süsteemide uuendamist. Küttesüsteemide efektiivsus ja soojuse säilitamine vanades hoonetes on väga madal. Linn on sunnitud toetama nende objektide funktsioneerimist, tasudes optimaalsest oluliselt rohkem soojuskulude eest. Sealjuures ei saa linn keelduda nende objektide kasutamisest, aga süsteemide renoveerimine ja nende viimine vastavusse tänapäeva nõuetega nõuavad suuri investeeringuid, mida linn ei suuda teostada oma eelarveliste vahenditega. Arengukava perioodil on plaanitud investeerida linna hoonete energiatõhususe tõstmisse (lasteaiad, koolid, Kajaka tn 17a) (lk 46).			+		
1. 8 Avaliku energia tootmine taastuvatest energiaallikatest	Arengukava dokumendis see info, projekt ei ole kajastatud, kuid linnas on selleks ressursid olemas (tuul, meri).				+	
1. 9 visuaalse ja liiklusrütmide vähendamine	Visuaalne müra (nt. reklaamibännerid, üleasustus) segab linna pilti terviklikuna vastuvõtmist. Linna ning linna turismiobjekte tutvustavad bännerid on vananenud, vajavad renoveerimist. Arengukava järgi plaanitakse paigaldada täiendavalt turismiobjektide, ettevõtete, linnaasutuste juurde juhatavaid viitasid. Poenimetuste bännerid on pigem traditsionaalsed, hiljuti ehitatud rajatised, kus asub mitu poodi korraga püüakse jälgida ühist stiili (firmade erinevad logod, kuid ühte värvi). Liiklusrütmide reguleeritakse vastavalt kehtestatud lubatud kiiruse, samas korrakaitseaduse rakendamise kaudu. Kuna suurem osa maju asub Narva-Tallinna maanteest eemal, ei ole müratõkete paigaldus otstarbekas.			+		
1. 10 Avaliku valgusreostuse vähendamine *	Linnas on vahetatud energiasäästlikumaks linna välisvalgustusüsteem 2022. aasta jooksul, mis on parendanud valguse kvaliteeti, eriti avalikes kohtades nagu terviserada, huvikoolid, lasteasutused ja koolid, raamatukogu jne.	+				
1. 11 residentide perede elektrienergiatarbimine	Seoses elektri- ning gaasihindade tõusuga toetas Sillamäe Linnavalitsus 2022. aastal vähemkindlustatud peresid elektri- ja gaasiarvete hüvitamise toetusega esitatud taotluste alusel.	+				
1. 12 bioloogilise mitmekesisuse säilitamine	Sillamäe linnas on plaanis rajada Sõtke jõe paisjärvede kaskaadile rekreatsioonikompleks, selleks eelnevalt looduskaitse ja ehitustehnilisi printsiipe arvestades. Sõtke jõe tammidel tagada võimalused kalade liikumiseks. Plaanis on töötada välja linna territooriumi haljastamise kompleksne lahendus selle edaspidiseks realiseerimiseks. (lk 46-47). Mere		+			

	ääres asuva tööstustsooni keskkonna nõuete täitmise kontroll. Linnas on planeeritud jätkata linna roheala suurendamise ning keskkonna objektide korrastamisega. Sillamäe terviserajal on paigaldatud sildid juhenditega, kuidas turvaliselt sööta linde. Samas linnas ehitatakse koerte jalutusväljakut lähitulevikus. Lisaks sellele, 29. 03. 2023 Sillamäe Linnavalitsus sõlmis lepingu MTÜ-ga Ayuda (Päite Varjupaik) Sillamäe linna haldusterritooriumilt hulkuvate koerte ja kasside püüdmiseks ja avalikest kohtadest loomakorjuste utiliseerimiseks. See võimaldab hulkuvate koerte ja kasside abistamist ning kvaliteetset hoolduseteenuse osutamist.					
1. 13 Energiakogukonnad	Linnas ei tegutse energiakogukonnad, kelle eesmärgiks on puhta, roheline energia põhimõtete levitamiste kohaliku kogukonna seas läbi erinevate aktsioonide. Energiakogukonnad või ühendused ei ole Sillamäe linnas esindatud ega kajastatud arengudokumentides.					+
INFRASTRUKTUURIPOLIITIKA						
2. 1 avalike hoonetega ühendatud tõhusad jalgrattateed	Sillamäe linnas on fookuses linna kergliiklusteede võrgustikku laiendamist nendel tänavatel: Mere pst ja rannapargi vaheline tee promenaadi pikendusena, Viru pst, Ranna tn, Sõtke tn, L. Tolstoi tn, Tallinna mnt. Kuigi plaanis on ka ehitada uusi jalgrattateid (lk 42), sest antud hetkel avalike hoonetega ühendatud tõhusaid jalgrattateid eraldi ei ole. Plaanitakse linna asutuste juurde luua võimalusi jalgrataste parkimiseks. 42					+
2. 2 linnateede pikkus võrdlus linnarattaradade pikkusega (kilomeetrites) *	linnateede pikkus - 35, 4 km, jalg- ja jalgrattateede pikkus - 27 km.					+
2. 3 jalgratta parkimine vahetustsoonides (bussijaamad)	Sillamäe ringtee projekti elluviimisel oli kaasatud Sillamäe bussijaama hoone. Uuendatud projekti järgi, bussijaama lähedal on võimalus parkida jalgrattaid.	+				
2. 4 säästliku transpordi planeerimine kui alternatiiv sõiduautodele *	Säästlikku transpordi (jalgratas, elektriõukeratas, rulluisud, jalgsi jalutamine) kasutamiseks on Sillamäe elanike jaoks loodud vastav kergliiklusteede infrastruktuur ning toimub vanaenud teedelõikude renoveerimine. Ühistranspordiks on hetkel bussid, kuid selle kasutamine on põhjendatud, kuna on tasuta ning võimaldab eakatel, puuetega inimestel, väikelastel, rasedatel naistel kasutada transpordivahendina erinevatel eesmärkidel. Sõiduaudet omandavad paljud perekonnad, kuna sotsiaal-majandusliku olukorraga seoses eelistavad paljud elanikud õppida, töötada, lasteaias käia, aega veeta naaberlinnades. Ka linn näitab lahendust autostumisega võitlemises ühistranspordisüsteemi täiustamises (lk 43)		+			
2. 5 arhitektuuriliste barjääride eemaldamine *	Arhitektuurilised barjäärid ilmnevad, kui liikumispuude või liikumisraskustega inimestele pole tagatud võrdne avalike kohtade kasutamine seoses hoonete ebakvaliteetse arhitektuurilise planeeringuga. Sillamäel avalike hoonete, kas renoveerimisel või ehitamisel kindlalt arvestatakse erivajadustega inimeste vajadusi. Näiteks, renoveeritud Sillamäe Gümnaasiumis on erivajadustega tudengitele ette nähtud lift mugavaks liikumiseks koolihoones, samas hiljuti ehitatud Sillamäe Perearstikeskuse hoone on kaldteega, samas erivajadustega klientide jaoks on ette nähtud eraldi parkimiskohad. Küsimust tekitavad vanade hoonete disain(üksed), mis mõnikord ei võimalda ratastoolis siseneda hoonesse, on keeruline juurde ehitada kaldteed, et mitte muuta hoonete stiili.		+			

	Sillamäe arengukavas on eraldi märgitud muuks tähtsaks investeerimisobjektiks avalike asutuste ligipääsetavuse tagamine – liftid, kaldteed, käsipuud, invatualetid, jmt kohandus (lk 64)					
2. 6 algatused pereelu ja rasedate naiste jaoks *	Sillamäe linn edendab positiivse vanemluse ideed (lk 62). Kuigi lähitulevikus plaanitakse lõpetada linnadevahelise busside tasuta kasutamist, Sillamäe linn jätkab oma eelarvest Sillamäe linna tasuta bussi kasutamise toetamist. Buss on tähtis rasedate naiste jaoks, kuna linna haiglad asuvad vanalinna- ja kesklinnaosas. Fookuses on ka elanikele soodsa hinnaga nõustamisteenuste pakkumine linnas, sh perenõustamine, pereteraapia, perejurist, lapsevanemate koolitused jm (lk 61) pere ja laste sotsiaalkaitse korraldamine ning perede toetamine seoses lapse sünniga ja kooli minekuga. Pere tervise ning rasedate naiste tervise kontrollimiseks on linna poolt ehitatud perearstikeskus Almeda hoone kõrval ning samas on tagatud vajalikud spetsialistid haiglates.	+				
2. 7 kontrollitud meditsiiniteenuste kättesaadavus	2020. aasta pandeemia ajal oli organiseeritud Covid-19 testimiseks laboratoorium analüüside kogumiseks. Linn jätkab aktiivset elanike tervisekontrolli kutsumist, tehes koos tööd Tervisekassaga, eesmärgiga ennetada haigusi. Naiste jaoks on korraldatud vähi sõeluuringud. COVID-19 pandeemia ajal linn aktiivselt propageeris vaktsineerimise vajadust eelkõige riskirühmade hulgas. Sihtasutus Sillamäe Haigla oli hiljuti renoveeritud ja kaasaegse meditsiiniline varustus soetatud. Fookuses on ka hooldus- ning taastusravi osutamine, samas koduhoolduse võimaluse tagamine linnas ning –taastusravi kättesaadavus ja õdede koduhoolduse areng. Sillamäe linna Sotsiaalosalakonna on tagada mugavat kommunikatsiooniviisi sotsiaalselt tundlike gruppidega tervise seonduva teabe edastamiseks nende õiguste, neile suunatud hüvitiste ja teenuste kohta, samas soodustada koostööd vabahenduste ja vabatahtlikega tervise edendamise kontekstis. (lk 63)	+				
2. 8 kaupade „jätkusuutlik“ tarne linnakeskustesse	Antud hetkel valdav osa sisse viidud kaubast on tarnitud eri suurustes veoautodega				+	
2. 9 protsent elanikest, kes sõidavad iga päev teise linna tööle *	Statistikaameti (2023) uuringud on näidanud, et umbes 14% elanikest sõidab tööle teise asukohta, Sillamäe linna kohta sellist infot eraldi ei ole.					+
LINNAELU KVALITEEDI POLIITIKA						
3. 1 linnade vastupidavuse planeerimine**	Vastupidavust peetakse süsteemi võimeks ohtusid vastu võtta ja ennast ümber korraldada, naastes algsesse olekusse. Sillamäe linna arengukavas on kajastatud võimalikud, potentsiaalsed välisohud, millega linn saab potentsiaalselt kokku puutuda. Sillamäe eelarve strateegial toetub Sillamäe linn majandusliku olukorra anlüüsile, majandus- ja rahandusprognosidele Rahandusministeerumi poolt. COVID-19 pandeemia ajal linna poolt olid kiiresti rakendatud riigi poolt kehtestatud ohutusmeetmed olukorra stabiliseerimiseks ning igapäeva elu korraldamiseks. Sillamäe linnas paiknevad kemikaalijäätmete suletud tuhaoidlad tööstusterritooriumil, Päästeameti eestvedamisel oli välja töötatud Kemikaale käitlevate ettevõtete väline elanikkonnakaitse kõrgeima tähtsusega suurõnnetuse ohuga ettevõtete hädaolukorra lahendamise plaan, mis tõstab inimeste teadlikkust piirkonna ohtudest ja valmisolekut õigesti käitumiseks võimalike õnnetuste korral. Hädaolukorra lahendamise plaan on läbi mängitud vastutavate asjaosaliste poolt. (Sillamäe Kemikaalid), kriisiolukorda linnas koordineerib kriisikomisjon. Sillamäel kontrollitakse pidevalt kemikaalõnnetuse (nt	+				

	vedelammoniaagi loik) korral käivitatud ohusireeni tööd, tänu Sillamäe linna autonoomsele hoiatussüsteemile, eelnevalt teavitades linnaelanikke linnaajalehe, sotsiaalmeedia kaudu.					
3. 2 linna keskuste väärtuse suurendamine (tänavamööbel, turismimärgid jne)	Sillamäe linna poolt planeeritud tegevused on suunatud linnaruumi kaunistamiseks ning atraktiivsuse tõstmiseks elanike ning turistide seas, nt on ette nähtud Kesk tänaval pinkide, linna teeviitade ja turismiobjektide uuendatud siltide paigaldus. (lk. 44). Hetkel on Sillamäe linnas teostatud tootearenduskava „Sillamäe Süda“ raames miljööväärtust kujundavad objektid: Mere puistee promenaad, merepromenaad, Sillamäe Kultuurimaja renoveerimine. Vajalik on taastada vana linnaosa arhitektuurilised detailid (tänavavalgustuspostid, prügiurnid, pingid, skulptuurid), hetkel on osa neist paigaldatud. 2022. aastal oli renoveeritud alles osa Viru puisteest koos reaktatsioonitsooni ning pinkidega. Terviseradadel üle linna on ka paigaldatud pingid puhkepausi tegemiseks kas spordi tegemise või jalutamise ajal. Turismimärgid vajavad renoveerimist.		+			
3. 3 viljakandvate taimede ja / või viljapuudega sotsiaalsete roheliste alade taastamine/loomine	Sillamäe linn Sillamäe arengukavas on planeeritud avaliku linnaruumi haljastuse teostamine haljastusprojektide alusel, samas linna hõlmava tervikliku rohevõrgustiku loomine. Hetkel Sillamäe linnas on olemas üks tsoon, mida võiks nimetada sotsiaalseks rohelisteks alaks (terviseraja ringi sees olev haljastustsoon), kus saab puhata linnamüraast ning nautida loodust. Kuid viljakandvate taimede ja puude istutamine selles tsoonis võib nõuda eraldi hooldamist, samas finanseerimist, mis hetkel ei ole arengukava järgi ette nähtud. (lk. 47)			+		
3. 4 linna elamiskõlblikkus (majapidamine, lasteaed, asutuste, firmade lahtiolekuajad jne)	Ettevõtete töögraafik erineb, kuid üldjoontes linnaasutused alustavad tööd kella 8 paiku tööpäeval. Lasteaiad alustavad oma tööd kl. 6. 30 hommikul, et võimaldada vahetustega või teises linnas töötavatele inimestele lasteaeda lapsi viia. Suuremad poeketid töötavad kella 21-22 (Sillamäe COOP, Maxima XX). Linnas on ka apteek, mis lõpetab oma töö kl 20. 00ks, st hiljem kui suurem hulk apteekke linnas. Sillamäe linnas on loodud terviklik süsteem eri emakeelega, samas erivajadustega laste ja noorte formaalse ja mitteformaalse hariduse omandamiseks. Linnas töötavad 4 lasteaeda, 3 põhikooli, Sillamäe gümnaasium ja Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus. Huvitegevust pakutakse koolide, huvitegevuseasutuste ja Sillamäe avatud noortekeskuse ESN põhjal. Seepärast on linn seadnud eesmärgi heakorrastada koolide ja lasteaedade territooriumid, sealhulgas ka kooli- ja õpiõued, spordiväljakud, mänguväljakud ja staadionid, lasteaedade varjualused (lk 50). Seoses laste arvu vähenemisega on planeeritud haridusasutustevõrgu paindlik arendamine, linna lasteaedade- ja koolivõrgu korrastamine. Sillamäe linnas aktiivselt tegutsevad korteriühistud. Linn korraldab igal aastasel võistluse “KAUNIS KODU”. Sillamäe linn jätkab ilusamate ja heakorrastatute majade, korteriühistute territooriumide, aiamaajade ja maatükkide, ettevõtete, kaupluste, munitsipaalasutuste territooriumite jms linna territooriumil asuvate objektide tunnustamist (lk 44)		+			
3. 5 marginaliseeritud alade ümberkvalifitseerimine ja taaskasutamine *	Sillamäe linnas hetkel ei eksisteeri marginaaliseeritud rajooni, va endine Matrossovi tänav, kus seisid tühjad elumajad, seega linna poolt oli vastu võetud otsus lammutada need ning ette valmistada territoorium tulevase merepromenaadi ehitamiseks, mis sai edukalt teostatud.		+			

3. 6 Info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatega (IKT) kasutamine kodanikele ja turistidele mõeldud interaktiivsete teenuste arendamisel *	Eesti on e-riik, seega avalike teenuste digitaliseerimise tase on kõrge, kuid inimeste digioskuste tase on erinev. Sillamäe linn kasutab aktiivselt riigipoolseid tööriistu linna asjaajamiseks, samuti igal Eesti elanikul on võimalik kasutada riigi poolt välja töötatud digivõimalusi elu erinevates aspektides (lk 50) Sillamäe linn panustab omalt poolt peamiselt linnaasutuse IT-tehnilise varustusse (lk 56), kuid hetkel puudub nt raamatukogus vajalik tarkavara (nt Microsoft office), mis ei võimalda elanikel, nt noortel, õpilastel, tudengitel vajadusel kasutada arvutit õppimiseks. Kuid jätkatakse õppeasutuste varustamist infotehnoloogiavahendite, tarkvaraprogrammide ja Wi-Fi-ga. Linnaasutused nt Sillamäe muuseum kasutab aktiivselt digilahendusi teenuste pakkumisel turistidele, samas juba teostamisel on salapärase linna teemapargi ehitamine koos paviljonidega varustatud virtuaalprillidega (lk 57). Muuseumi poolt on loodud Sillamäe Quest- see on uus veebirakendusena väljatöötatud otsingumängude projekt, kus osalejatel on võimalus külastada nõukogudeaegset Sillamäed. Selleks, et naasta olevikku, tuleb teil täita viisaastakuplaani ning saada „tööeesrindlaseks“. Antud mäng on pälvinud Ida-Virumaa parima uue seikluse 2020 auhinna. (Sillamäe Quest). Ka formaalses ja mitteformaalses õppes toetatakse laste ja noorte digioskuste arengut, osaledes erinevates digivõistlustes ja üritustel.		+			
3. 7 säästva arhitektuuri eest vastutav keskus (bioarhitektuur jne)	Säästva arhitektuuri eesmärk on vähendada energiatarbimist, süsinikdioksiidi heitkoguseid ja jäätmeid maja ehitamisel, käitamisel ja hooldamisel, nt passiivse disaini projekteerimise, säästlike ehitusmaterjalide valimise, energia ning vee kasutuse vähendamise kaudu jne. (Säästev arhitektuur) Säästva arhitektuuri eest vastutav keskus Sillamäe linnas ei ole, kuid linna tasemel tegutseb linnaplaneeringu osakond, kes arvestab sh säästva arhitektuuri põhimõtteid uute arhitektuuriliste projektide koostamisel ning teostamisel (uus Vanalinna koolihoone, Merepromenaad jne), samas vananenud ehitiste renoveerimisel.		+			
3. 8 kaabelvõrgu linn (kiudoptika, traadita) *	Sillamäel hetkel ei ole tasuta WI-FI võrguga avalikke kohti, ruume. Linnas on korraldatud hea infrastruktuur mobiilsignaali vastuvõtmiseks. Kaablivõrk on kättesaadav igale elanikule ning iga maja, aiandusühistus on sellega varustatud. Elanikud ise otsustavad, mis kaablivõrgu operaatori nad valivad.	+				
3. 9 saasteainete (müra, elektrisüsteemid jne) seire ja vähendamine *	Sillamäe linn jälgib säästva arengu ja keskkonnaohutuse nõudeid Sillamäe sadama objektidel ja tööstustsoonis. Sillamäe linna arengukava järgi on pidevas fookuses kaasabi osutamine ja ökoloogiliste küsimuste lahendamise kontrollimine tööstusrajooni territooriumil vastavalt väljatöötatud programmidele ja õigusaktidele, sealhulgas teostades seiret saneeritud Sillamäe radioaktiivsete jäätmete ja tuhahoidlas. Kasutusel on juba mitu aastat varajase hoiatuse süsteem, mis vajab täiendamist, samas 2014. aastast tegutseb Sillamäe välisõhu seirejaam. (lk. 47)	+				
3. 10 kaugtöö korraldamine	Kaugtöö korraldamine sõltub elanike tööpetsiifikast, samas tööandjast, kes on võimeline korraldama oma töötajatele distantstööd. Koroonaviiruse leviku tõttu sai distantstöö ja -õppe tavapäraseks tegevuseks.		+			
3. 11 säästva era linnaplaneerimise edendamine (passivhouse, mater. constructin jne.)	Sillamäe linn toetab jätkusuutliku era- ja avaliku linnaplaneerimist ning otsuste tegemisel lähtub üleriigilise planeeringu 2030+ dokumendist, mille järgi kohaliku omavalitsuse vastutuses on kohaliku ruumilise arengu kujundamine üldplaneeringute kaudu ja			+		

	tunnistamine vajaduse korral kehtetuks detailplaneeringud, mille elluviimine ei taga kestlikku arengut, energiatõhusust ega elukeskkonna kvaliteeti. (lk 119) Sillamäe linna territooriumil on vähe maad era linnaplaneeringute teostamiseks. Hiljuti ehitatud eraplaneeringud on Maxima XX hoone, mille planeerimisprotsess oli arutelude täis seoses selle päevakajalisusega, samas Sillamäe COOP ja Sillamäe kinnise turu ehitised, mille stiil mõjutab pigem negatiivselt linna kuvandile.					
3. 12 sotsiaalse infrastruktuuri edendamine (ajapangandus, milles rahaühikute asemel kasutatakse ajahühikuid, tasuta abi sotsiaalsete teenustes saamisel- juristiabi, kaubavedu, sotsiaaltöötaja, korteriühistu, tasuta jalgrattaprojektid jne)	Sotsiaalse infrastuktuuri areng tagab elukvaliteedi parenemist. Sotsiaalse infrastruktuuri moodustavad tervis, haridus, eluase, kommunaalteenused, õiglus ning Sillamäe linn aktiivselt panustab selle arengusse. Sillamäe linn arendab kohaliku tasandi sotsiaalset infrastruktuuri, sh teenuste arendamine pensionäridele, kasutades võimalusi struktuurifondidest toetuste saamiseks. (lk. 61)Sihtasutuse Sillamäe Haigla baasil on loodud sel aastal esmatasandi tervisekeskus, mis tagaks oma linna elanikele lisaks perearstiabi ja -õe teenustele ka teised esmatasandi põhiteenused vajaliku regulaarsusega. Linnas on tagatud erakorralise meditsiini ja vältimatu arstiabi kättesaadavus linnas. Linnas on arendamisel Hoolekandeesutuse „Sügis“ baasil multifunktsionaalne sotsiaalhoolekande keskus (ööpäevaringse, päevase ja intervallhoolduse osutamine dementsete päevakeskuses ja pansionaadis nii koduelu tingimustega) ning Laste Hollekande Asutus „Loodus“. Linnas on tagatud pidev prügiveo teenus , lähitulevikus plaanitakse rakendada prügi sorteerimise projekti. Ajapanganduse praktika ei leia aset Sillamäe linnas, kuid linnas on populaarne vabatahtlikkuse teema eriti noorte ja laste seas, kes aktiivselt osalevad üle-eestilistes koristusaktioonides „Teeme ära!“ ja koristavad Sillamäe linnas erinevaid territooriume. Korteriühistud teevad koostööd Sillamäe linnavalituse sotsiaallosakonnaga ja Eesti Töötukassa Sillamäe esindusega, kus pakuvad ühiskonnakasulikke tööd arvel olevatele inimestele. Sillamäe linnas pakutakse erinevate spetsialiste teenuseid, sh perenõustamine, pereteraapia, perejurist, sotsiaaltöötaja jne. Kuigi elanikele antud teenus on tasuta, töötab antud spetsialist tasuliselt lepingu alusel. Jalgrataste üürimine ei ole veel ellu viidud projektina.	+				
3. 13 säästva avaliku linnaplaneerimise edendamine (passivhouse, mater. ehitus jne.)	Sillamäe linn toetab jätkusuutliku era- ja avaliku linnaplaneerimist ning otsuste tegemisel lähtub üleriigilise planeeringu 2030+ dokumendist, mille järgi Kohaliku omavalitsuse vastutuses on kohaliku ruumilise arengu kujundamine üldplaneeringute kaudu ja tunnistamine vajaduse korral kehtetuks detailplaneeringud, mille elluviimine ei taga kestlikku arengut, energiatõhusust ega elukeskkonna kvaliteeti. (lk 119) Kuigi suurem osa hoonetest on Sillamäe linnas vanad, just uute hoonete, objektide projekteerimisel ja ehitamisel avaliku linnaplaneerimise raames kasutatakse rohkem looduslikke, energia- ning keskkonnasäästlikke materjale, tagatakse balanss haljastustsoonidega. Seda demonstreerib nt uhiuus Sillamäe Vanalinna koolihoone, Sillamäe Merepromenaad, Viru pst renoveeritud osa.	+				
3. 14 Haljasalade taastamine / loomine koos tootlike taimede ja/ või puuviljadega**	Arengukavas on plaanis teostada haljastusprojekte üle linna, mis võivad potentsiaalselt olla koos tootlike taimede ja/ või puuviljadega, mis kindlasti vajavad hooldamist ja finantseerimist. Hetkel haljastusprojektid on pigem seotud uue infrastruktuuri ehitamisega ning järelevalve istutatud puude üle ei ole piisav, nt Reini maja vastu asuva kergliiklustee			+		

	kõrval istutatud puud on kehvast seisundis ning elanikud vabatahtlikult istutavad uusi noori puid.					
3. 15 ruumi loomine kohalike toodete turustamiseks*	Kaubanduskeskuste omanikud pakuvad üürida müügikohta soovijatele müüa kohalikke tooteid, Sillamäe linna toel korraldatakse linnalaatu, kuid osalemine on tasuline ning pigem orienteeritud välismaalt tulevatele müüjatele (Läti, Leedu, Soome). Eraldi linna poolt loodud kohta kohalike toodete müümiseks ei ole. Kuigi korraldatakse ajutist avatud turgu aednike kohalike toodetega Aedniku päeva raames 11. 09. 2022. a Sillamäe aiandusühistu Sputnik territooriumil.			+		
3. 16 looduslike kaubanduskeskuste loomine töökodade ja käsitöö väärtuse suurendamiseks	Looduslikud kaubanduskeskused kujunevad Sillamäe linnas linna laada raames, mis toimub mitu korda aastas ning tihtipeale mingi peo tähistamise raames. Eraldi ostupromenaade, mis töötavad aastaringelt, Sillamäe linnas ei esine. Sillamäe laste ja noorte huvikeskuse ULEI põhjal tegutseb töökoda ring, millega saab tutvuda ainult vastava näituse raames ULEI hoones.			+		
3. 17 tsemendi kuupmeetrid rohelistes linnapiirkondades	Sillamäel on suur rohealade võrgustik (umbes 15 % linna territooriumist on kaetud rohealadega) (lk 28)					+
PÖLLUMAJANDUS -, TURISMI-JA KÄSITÖÖPOLIITIKA						
4. 1 agroökoloogia areng **	Agroökoloogia on ratsionaalse maakasutamise aluseks, mille eesmärk on vähendada põllumajanduse mõju ökosüsteemile. Agroökoloogiast arendamise kohta Sillamäe arengukavas infot ei ole. Selle areng ei olnud möödunud sajandil aktuaalne Sillamäe linna jaoks seoses sellega, et Sillamäe linn oli oma olemuselt tööstuslinn ning siin polnud loodud tingimused põllumajanduslike tööde korraldamiseks. Linna territooriumil on mitu aiandusühistut, kelle jaoks agroökoloogia küsimus võiks olla tähtis, kuid selle teema suhtes nendega koostöö ei ole veel alustatud.					+
4. 2 käsitööna valminud ja märgistatud käsitöötoodangu kaitse (sertifitseeritud, kultuurimuuseumid jne)	Sillamäel tegutseb aktiivselt Sillamäe Muuseum, kus on esitatud Sillamäe linna erinevad perioodid läbi ekponaatide kollektsioonide. Kõik ekponaadid on Sillamäe muuseumi kaitse all.	+				
4. 3 töömeetodite ja traditsioonilise käsitöö väärtuse suurendamine *	Huvikoolides on mitu aastaid tegutsevad käsitöö ning tiseriametiga seotud huviringid, koolides on need tööõpetuse tunnide osaks saanud. Haridusasutuste ning huvikoolide baasil korraldatakse laste ja noorte näitusi. Sillamäe raamatukogu aktiivselt panustab Sillamäe linna elanike loominguga tutvumisse läbi näituste korraldamisse, nt näitused „Võluv klaas“ (autor Valentina Stimmer), Sillamäe elaniku Tatjana Zudina maalide näitus, laste ja noorte loometööde näitus „Alice Imedemaal“ jt.	+				
4. 4 maa-asulate väärtuse suurendamine (parem ligipääsetavus elanike teenustele) *	Sillamäe linnas praktiliselt ei ole maa-asulaid, inimesed ei ela hajutatult ega tööta peamiselt põllumajandussektoris. Linna piiris on mitu aiandusühistut, mille kohale jõudmiseks on ehitatud Euroopa Liigu nõuetele vastav infrastruktuur (viadukt), mis vähendab koormust Tallinna- Narva maanteele, samas võimaldab kiiremini aeda kohale jõuda.			+		
4. 5 kohalike, võimaluse korral mahetoodete kasutamine avalikes restoranides (koolisööklad jne) *	Koolisööklate varustamine toiduga toimub hankekonkurssi raames, kus võidab see ettevõtte, mis pakub soodsamat hinda, seega valiku tegemisel tehakse soodsama pakumise heaks.			+		

4. 6 maitseainete õppimine ja kohalike toodete, võimaluse korral mahetoodete kasutamise edendamine tootlustusteenuse osutamisel ja isiklikul tarbimise korral *	Kõik hariduasutused(sh. lasteaiad) Sillamäe linnas osalevad PRIA(Põllumajanduse registrite ja informatsiooni ameti) poolt korraldatud projektis „Koolikava“, mille raames saavad piima ja/või juurvilju tundide vahel. Eelmisel aastal oli esmakordselt korraldatud ajutine vabaõhul asuv turg kohalike toodetega ja teemaatiliste töötubadega Aedniku päeva (2022) raames Sillamäe aiandusühistu Sputnik territooriumil.		+			
4. 7 kohalike kultuurisündmuste säilitamine ja väärtuse suurendamine *	Sillamäe linn aktiivselt panustab kultuuriellu, toetades rahvuste mitmekesisust kohalikul tasandil. Linnas on saanud traditsiooniliseks kõrgetasemelised festivalid, kontserdid ja kultuurisündmused. Linnas on olemas kultuurikalender, mille raames toimuvad traditsiooniliseks saanud linna- ja merepäevad, rahvusvaheline festival „Jazz Time“, muuseumiöö, muinastuledeöö, noortekonkurss „Elav klassika“, tantsufestival „Stiilivisioon“, rahvusvaheline Trummarite Avatud Konkurss „Trummaania“, rahvakultuuripäevad „Läänemere kultuurisillad“, suured talvemängud, Muinastulede öö, teatrifestival „Ljubitelivõ“, vastlapidu, emakeelepäev, Eesti Vabariigi iseseisvuspäeva kontsert-aktus, lastekaitsepäev, jaanipäev, õpetajate päev, romansiohtu kultuurikeskuse salongis. Jätkatakse ühisprojekti Eesti Kontserdiga „7 linna muusikafestival“ raames jne. (lk 57)	+				
4. 8 täiendav hotellimaht (voodid / residendid aastas)	Sillamäe tootearenduskavas „Sillamäe Süda“(2006) on märgitud, et spordikompleksi „Kalev“ hostelis on ette nähtud kuni 30 kohta, samas Hotelli Krunk poolt on tagatud 40 kohta. Sillamäe turismi infopäeval(2013) oli pakutud kasutada ka Sillamäe Kutsehariduskeskuse ühiselamu, kuid selle perioodi jooksul ühiselamu hoone oli renoveeritud ning oli mõeldud välistudengite elamise jaoks. Ida-Virumaa Turismiklaster, mis tegeleb turismi arenguga Ida-Virumaal, ei ole eraldi infot Ida-Virumaa majutusettevõtete ööbimisstatistikast, kuna mitte ühtegi majutus- ega teist liiki ettevõtet Sillamäelt ei ole Ida-Virumaa Turismiklastri partnerite seas. Turismiklaster saab küsida andmeid linna käest, kuid infopäring peab olema vajaduspõhine ning osa infost on konfidentsiaalne. Seega pole võimalik esitada korrektseid andmeid residentide kohta ka.					+
4. 9 GMO kasutamise keelamine põllumajanduses	Sillamäe Arengukavas pole seatud mitte ühtki põllumajanduse, sh GMO kasutamise eesmärki				+	
4. 10 uued ideed varem põllumajanduslikeks eesmärkideks kasutatud maa-ala uuendamiseks	Sillamäe linnas ei ole varem põllumajanduslikeks eesmärkideks kasutatud maa-ala, seega Sillamäe Arengukavas pole leitud selliseid investeerimisvajadusi ega plaane.				+	
KÜLALISLAHKUSE, TEADLIKKUSE JA KOOLITUSE POLIITIKA						
5. 1 hea vastuvõtt (vastutavate inimeste koolitus, märgid, sobiv infrastruktuur ja tunnid) *	Linna ainuke restoran-hotell „Krunk“ tegeleb pigem toitlustamisega erinevatel üritustel, kuid ööbimise võimalus on ikka olemas. Turismimärgid, sh ka linna tutvustavad reklaamibännerid ka vajavad kiiret uuendamist. Personali koolitusvajadus on ebaselge, kuna turismi arengusse panustavad asjaosalised peaaegu ei kohtu vajaduste väljaselgitamiseks ning uute eesmärkide püstitamiseks, viimati ametlikult läbi viidud turismi infopäev toimus 2013. aastal. Söögikohad seoses turistide ning külastajate väikse arvuga muudavad oma töögraafikuid, töötavad vähem ning ootavad kevad-suvi hooaega.				+	

5. 2 ettevõtjate ja kauplejate teadlikkuse suurendamine (pakkumiste ja hindade läbipaistvus, selged tariifid) *	Sillamäe linnas pole loodud tingimusi ühise läbipaistva pakkumiste ja hindade poliitika kujundamiseks. Kohalikud väikesed ettevõtjad peavad konkureerima suurte poekettidega, mis kohe avaldub valmistatud toodete kvaliteedil, hinnal jne. Kohtumised kohalike ettevõtjatega toimuvad nt Töötukassa poolt korraldatud Töömessi raames, kuid üritustest võtavad osa juba tuntud, vanad kohalikud ettevõtted, keda pigem huvitavad Töötukassa poolt pakutavad teenused. Linna tasemel koostöö kohalike ettevõtjatega, sh tugi, ühisprojektid, turundamine jne piisaval määral ei toimu.					+	
5. 3 „aeglase“ marsruutide kättesaadavus (trükitud, veebiversioon jne)	Sillamäe linnas on võimalik arendada ka aeglast sporti, linna arengukava on fookuses kergliiklusteede lülitamist linna ja regiooni võrku, Sillamäe-Sinimäe terviseraja idee realiseerimine - see võiks olla tulevaseks aeglaseks marsruudiks, kuna võimaldab tegeleda spordiga(suusatamine, rattasõit, jooksmine) omas tempos, kuid rada ei ole valgustatud. Sillamäe-Sinimäe terviserajal on olemas veebiversioon. Sillamäel on männimetsa kõrval sisene 2. kilomeetiline terviserada olemas, see sobib jooksmiseks, rulluisutamiseks, kepikõnniks ning jalgrattaga sõitmiseks. Terviserajal on ka väljak õuetrenaažõõridega.		+				
5. 4 alt - üles protsesside käivitamiseks sobivate aktiivsete tehnikate kasutuselevõtt olulisemate haldusotsuste tegemiseks	Sillamäel rakendati esmakordselt 2021. aastal kaasavat eelarve ideed, mis pakkus linnaelanikele võimaluse otsustada, kuidas kasutada osa linnaeelarvest. Linna kaasava eelarve eesmärgiks on viia eelarveaastal ellu projekt, mille idee pakuvad välja ja valivad hääletusel Sillamäe elanikud. See aitab kaasata elanikke linnakeskkonna ja avalike teenuste kujundamisse, suurendab kodanikualgatusi. Igapähe oli võimalus esitada linnavalitsusele meelepäraseid ideid ning häälitada parema idee eest. Elektroonilise ning paberihäälituse tulemusena võitis idee „Tuleviku park“. (Kaasav eelarve)	+					
5. 5 koolitajate / administraatorite/ töötajate koolitamine Cittaslow teemadel **	Linnas pole siiani korraldatud Cittaslow teemaga seotud koolitusi					+	
5. 6 tervisekasvatuse (võitlus rasvumuse, diabeedi jne vastu)	Tervisekasvatust alustatakse juba koolieelises lasteasutustes ning jätkatakse edaspidi koolis. Sillamäe linna lasteaiad, koolid ja Gümnaasium osalevad projektides „Liikuma Kutsuv kool“(Sillamäe Kannuka Kool, Sillamäe Gümnaasium, Sillamäe Vanalinna Kool), „Tervist edendav kool“(Sillamäe Eesti põhikool) ja „Tervist edendav lasteaed“(Sillamäe lasteaed Päikseke, Jaaniussike). Sillamäe linn jätkab korraldada südamenädalat kevadel ning tervisenädalat sügisel linnaelanike jaoks, tehes koostööd vabühenduste ning spordisektsioonidega, koolid ja lasteaiad viivad läbi nende nädalate raames oma tegevusi ja üritusi.	+					
5. 7 kodanike süstemaatiline ja püsiv teave Cittaslow liikumise kohta*	Linnas pole siiani korraldatud Cittaslow teemaga seotud teabepäevad linnaelanikele					+	
5. 8 administratsiooniga koostööd korraldavate ühenduste aktiivne kohalolek Cittaslow teemadel	Sillamäe linnal pole sellist kogemust olemas					+	
5. 9 Cittaslow kampaaniate tugi *	Sillamäe linnal pole sellist kogemust olemas					+	
5. 10 Cittaslow logo kasutamine pealkirjaga paberil ja linnaveebilehel	Sillamäe linnal pole sellist kogemust olemas					+	

SOTSIAALNE ÜHTEKUULUVUS

6. 1 vähemuste diskrimineerimine	Kuna diskrimineerimine asub lähedal selle mõistega nagu kiusamine, korraldavad sillamäe lasteaiaid(jaaniussike, päikseke, rukkilill, pääasupesa) ja koolid(sillamäe vanalinna kool, sillamäe kannuka kool) tegevusi kuisamise ennetamiseks laste ja noorte seas. Sillamäe paljudel elanikel on vähene eesti keele oskus, ainult vene keelt rääkivate inimeste suur osakaal. Selleks, et parendada olukorda, linna tasandil plaanitakse toetada eesti keele ja võõrkeelte õpetamise teenuseid osutavaid organisatsioone. , samas jätkata keelekümblusmetoodika rakendamist, süvendada eesti keele õpet, rakendades lõimitud aine- ja keeleõppe metoodikat lasteaedades ja koolides. Linn näeb vajadust ka eesti keele mitteformaalsete õppimisvõimaluste ja vormide (laagrid, reisirid, keelekümblus, huviharidus) toetamises. Sillamäe linnas on plaanis rakendada inglise keele ace metoodikaga sarnase eesti keele õppimismetoodikat luua, samas toetada sillamäel eesti keele maja infopunkti avamist(lk. 51). Rahvusvähemuste toetamiseks oli 2022. Aastal raaamtukogude aasta raames korraldatud üritus „kogu eesti loeb! Rahvusvähemuste päev Sillamäel“.	+				
6. 2 enklaav / asum	Sillamäe linn on oma suuruselt väike, kus koos eksisteerivad eri rahvuse, sotsiaalse ning finantsstaatusega elanikud, kelle elamiskoht ei moodusta eraldi linna osa.				+	
6. 3 erivajadustega inimeste integreerimine ühiskonda	Sillamäe linn on huvitatud erivajadustega inimestele võimaluste igapäevaelus toimetulekuks, õppimiseks ja arendamiseks loomises:päevakeskuse tegevuse toetamine, avalike asutuste ligipääsetavuse(liftid, kaldteed, käsipuud, invatualetid, jmt kohandatus) ning turvalise ja ohutu liikumise linna tänavatel tagamine(lk. 63), linna ühistranspordi- ja samuti saunateenuse toetamine(lk. 62). Nii viisi, renoveeritud Sillamäe Gümnaasiumis on erivajadustega tudengitele ette nähtud lift mugavaks liikumiseks koolihoones, uus Vanalinna kooli hoone on ka disainitud, arvestades erivajadustega õpilaste vajadusi. Erivajadustega lapsi integreeritakse ühiskonda juba lasteaiaast, selleks on loodud spetsiaalsed lasteaiaagrupid, mis arvestavad erilist lähenemisviisi laste kasvatamisel. Erivajaduste lapse kaasamine noorsootöösse ei ole veel piisaval tasemel, linna tasemel toimuvad üritused ei ole piisavalt inklusiivsed. Samas on tähtis luua erivajadustega õpilastele võimalused õppeks kõigis haridusasutustes(sh liftid, kaldteed jmt). Ühiskondlike ehitiste ehitamisel ja renoveerimisel arvestatakse erivajadustega inimeste ning lastevankritega inimeste vajadused spetsiaalsete juurdepääsude suhtes(lk. 62)	+				
6. 4 lastehooldus	Sillamäe linna fookuses on iga lapse õiguste ja heaolu tagavate põhimõtete järgmine, mis hõlmab endasse sotsiaalteenuste ja –toetuse osutamise laste toimetulekuks ja arenguks(lk. 60). Lasteaedade jaoks on määratud investeerimisvajadused, mis tõstavad laste aja ja tegevuse kvaliteedi, sh läbi laste lühi- ja pikaajaliste töölaagrite ning spordi- ja huvilaagrite korralduse(lk. 54). Tähelepanu väärivad asenduhooldusteenuse arendamisega seonduvad projektid, mis aitavad Laste Hoolekande Asutuses Lootus elavate laste elukvaliteedi tõsta ning integreerida ühiskonda. Lastehooldus eeldab ka riskikäitumisega lastega töötamist, mis vajavad komplekseid ennetustegevusi lapse ja tema perega olukorda arendamiseks. Asutuste vahelises koostöös peidub lastega töötamine edukus, mis võimaldab operatiivselt reageerida väljikutsetele antud valdkonnas(lk. 62). Sillamäe lasteaiaid ja koolid aktiivselt osalevad projektis „Kiusamisest vabaks“. Nii lasteaedades kui ka koolides lapsi	+				

	teavitatakse võimalusest kasutada lasteabi. ee portaali võimalusi isesseisvalt või pöörduda linnas pädevatesse asutustesse(Sillamäe Avatud Noortekeskus ESN, Sillamäe Huvikeskus ULEI, Sillamäe Lastekaitse Ühing)					
6. 5 noored	Sillamäe linnas elavate noortele pakutakse huvitegevust oma oskuste ja talentide arengamiseks formaalse ning mitteformaalse õppe raames. Plaanis on uuendada noorte haridusasutused investobjektid ning panustada universaalse ajaveetmise keskuse rajamisse tagades eri vanusele mõeldud vaba aja veetmise võimalused kasaaegses ja nõuetele vastavuses hoones(lk. 53). Sillamäe noorte ideed ja algatused on pidevalt toetatud Andekate Noorte Energiafondi poolt, Sillamäe noorte saavutused olid tunnustatud ka projekti „Kirde noored“ raames jt. Late ja noorte loovust, algatusvõimet arendatakse projekti „Ettevõtlik Kool“ raames, nt lasteaiale Päikseke omistati kuldstandarti 2016. ja 2019. aastal Ida-Virumaa Ettevõtluskeskuse poolt ettevõtlikkuse hindamisstandardi alusel. Vene emakeelega noorte edukaks integreerumiseks eesti kultuuri Sillamäe Noortekeskuse ESN baasil korraldatakse koostööprojekte teiste noortekeskustega üle Eesti. Samas Ida-Virumaa Kirderegiooni ühisnoorteprojekt „Kirde noored“(2016-2018)soodustas eri emakeelega noorte koostööd, plaanis on ka tõsta noorte aktiivset osalemist rahvusvahelistes noorte projektides. Noored eri taustaga, sh ka riskikäitumisega noored vajavad erilist tähelepanu. Sillamäe linn aktiivselt toetas NEET-noorte(kes ei tööta ega õpi) vanuses 15-29 kaasamist noorsootöösse ning seeläbi nendele vastava abi pakkumist projekti „Noorte Tugila“ raames, mille eestvedajaks Sillamäe linnas oli Sillamäe Avatud Noortekeskus ESN. Projektide „Noorte Tugila“ ja „Kirde noored“ põhjal oli loodud avatud noortekeskuse ESN põhjal noorte videostuudio, millest on saanud linna tasemel aktiivselt tegutsev noorteühendus, kes kajastab linnaelu fotodes ja videotes(reportaažid, üritused otse eetris jne). Suurem osa meediakajastusi linna ametlikul lehel on noorte videostuudio töö. Noorte videostuudio teeb koostööd ka teiste linnadega.	+				
6. 6 vaesus	Sillamäe linn maksab 21 liiki sotsiaaltoetust ning osutab 14 liiki sotsiaalteenust, sh ka vähekindlustatud (madala sissetulekuga) isikutele ja peredele(lk. 25). Madala sissetulekuga isikutega töötamisel eelistada ennetavaid tegevusi (toimetuleku toetamise ennetamiseks ettevõtluse alustamise või töötamise toetamine, võimaluste loomine osalemiseks täiend- ja ümberõppes, osalemiseks tööhõiveprojektides). Sillamäe sotsiaalosalakonna andmetel 2021. aastal toimetulekutoetust sai 233 inimest(lk. 26) ehk 1,89% linnaelanike arvust 2021. aastal(12386 inimest). Vähekindlustatud isikud ja pered vajavad kompleksset lähenemist, on tähtis välja selgitada faktorid, mis takistavad töölesaamist ning tagada töötute hõiveprogrammides osalemist ja teha aktiivset koostööd Töötukassa, koolitajate, tööandjate ja korteriühistutega pikaajalise töötuse minimeerimiseks ning vastave tööharjumiste loomiseks(lk. 61) Muul põhjusel madala sissetulekuga isikute ja peredega teha koostöö vastavate osakondade ning organisatsiooniga olukorra leevendamiseks.					+
6. 7 kogukonna ühendused	Sillamäe linnas tegutsevad kogukonna ühendused, mis mitmekesistavad linnaelanike igapäevast elu. MTÜ Valgvene Kultuuriühing Krõnitsa, MTÜ Sillamäe Vene Kultuuriselts, MTÜ Sillamäe Eesti Selts ja MTÜ Ukraina Kaasmaalaskond Sillamäe Vodograi. Sillamäe	+				

	linnas aktiivselt tegutsevad spordivabatahendid ja klubid, mis aitavad tervisliku eluviisi edendamisel linnas: Sillamäe Ujumisklubi, Kergejõustikuklubi Kalev-Sillamäe, Jalgpalliklubi Sillamäe, Sillamäe Suusaklubi, Sillamäe Spordiklubi Kalev (korpall, male, iluvõimlemine, lauatennis), Sillamäe Taekwon-do Klubi Kwon, Spordiklubi Silboxing, Sillamäe Kergejõustikuklubi Hammer FIT, Sillamäe Atleetika klubi Impuls, Saalijalgpalliklubi Almaz, Sukeldujate Klubi Ihtüandr, Sillamäe Võrkpalliklubi IDA-BALTI, Sillamäe Jalgpalliklubi Dina, Jalgpalliklubi FC Sillamäe, MTÜ Gurmeejooksud, MTÜ Ultrajooksuklubi jt. On loodud ka noorte ühendused nagu Sillamäe Edukad Noored.					
6. 8 mitmekultuuriline integratsioon	Sillamäe toetab erinevate kultuuride arengut linna tasandil, kuid fookuses on eesti kultuuri, identiteedi ja eripära edendamine laste ja noorte seas. Niiviisi Sillamäe muusikakooli koor, samas Sillamäe tantsukollektiivid aktiivselt osalevad üle-eestistel üritustel: Noorte Laulu- ja tantsupidu. Sillamäe Avatud Noortekeskuse ESN baasil panustatakse breiktantsu ja kaasaegse tantsu arengusse, mis laiendab laste ja noorte silmaringi erinevate subkultuuride suhtes. Mitmekultuuriliseks integratsiooniks korraldatakse Raamatukogu põhjal eesti keele kohvikut koostöös Eesti majaga, et tagada kõigile huvilistele eesti keele praktika.	+				
6. 9 poliitiline osalus	Sillamäe elanikel on võimalus osaleda Sillamäe poliitika kujundamisel valimiste, initsiatiivide esitamise ja läbiviimise kaudu (nt Kaasav eelarve vahendistest elanike initsiatiivide elluviimine). Suurt mõju avaldab Facebookis grupp „Moj Sillamäe“ (<i>ehk Minu Sillamäe</i>), samas grupp „molodoi.ee“, kus elanikud jagavad oma arvamust ning mõnikord koos otsivad lahendused probleemide tekkimisel. Sillamäe linn toetab noorte ettevõtlikkust ja aktiivsust läbi õpilasnõukogude kooli tasandil ning Sillamäe noorteparlamendi linna tasandil loomise. Otseliini, kohtumiste korraldamine linnaametnikuga suhtlemiseks ning arvamuste jagamiseks ja linnaprobleemidest teavitamiseks tõstavad kogukonna osalust poliitiliste otsuste vastuvõtmisel, niiviisi mõjutades elukvaliteeti.	+				
6. 10 sotsiaalmaja, hooldekodu	Sillamäe hooldekodu tegutseb alates 1997. aastast. Hooldekodus on 78 kohta, millest 12 on klientidele, kes suunatakse meie juurde kohtumäärusega. Sillamäe hooldekodu asub kolmes majas, mida hetkel renoveeritakse korterimajadeks, kus iga klient saab oma eraldi toa. Peagi valmib esimene maja 22-le kliendile (Sillamäe hooldekodu) Samas Sillamäe linna omandis on munitsipaalkorterid, mida pakutakse hätta sattunud elanikele või teistel eesmärkidel. Linna arengukava järgi on planeeritud Munitsipaalkorterite remont terve 4-aastase perioodi jooksul (lk. 85)	+				
6. 11 noorte ajaveetmiseks ettenähtud kohad, sh noortekeskuse olemasolu	Noorte jaoks on eraldi loodud spordiväljakud terviserajal, merepromenaadil, koolide välisterritooriumil. Linnas on tagatud tingimused noorte huvitegevusteks Sillamäe Huvikeskuse ULEI, Sillamäe Avatud Noortekeskuse ESN, Sillamäe Kultuurimaja ja Sillamäe Muusikakooli, MTÜ Kodusoojus, pühapäevakooli Raduga baasil (lk. 53) Noorte tervisliku eluviisi toetavad spordiklubid- ja seksioonid Sillamäe Spordikompleksis Kalev, Sillamäe Evail Athletics hoones.	+				
PARTNERLUS						
7. 1 Cittaslow kampaaniate ja tegevuse toetamine	Sillamäe linnal pole sellist kogemust olemas					+

7. 2 koostöö teiste looduslikku ja traditsioonilist toitu propageerivate organisatsioonidega	Sillamäe linna haridusasutused jätkavad aktiivselt PRIA(Põllumajanduse registrite ja informatsiooni ameti) projektides, pakkudes lastele ja noortele puuvilju ja piima. Selle projekti raames on võimalik ka „taastada laste jaoks seos põllumajandusega ja mitmesuguste põllumajandustoodetega, eriti oma piirkonna toodanguga, ning harida lapsi seonduvates küsimustes, näiteks tervislikud toitumisharjumused, kohalikud toiduahelad, mahepõllumajandus, toidu kestlik tootmine ja tarbimine ning toiduainete raiskamise vastu võitlemine“. (PRIA)		+			
7. 3 sarnastes arengumaade arengut toetavates koostööprojektides osalemine	Sillamäe raamatukogu teeb koostööd MTÜ-ga Mondo. Näiteks, eesti keele kohviku raames oli avatud näitus „Naised ühiskonna südames“ koostöös MTÜ Mondo, kus osalejatel oli võimalik tutvuda kolme MTÜ Mondo töötajaga, kes rääkisid kolmanda maailma riikide mõjukatest naistest ja Mondo tööst arenguriikides ning tutvuda 8 roll-up plakatiga, mis kajastasid naiste olulisust ühiskonnas: naised ettevõtluses, meedias ja poliitikas, naised kogukonna liitjate ja arendajatena. Näiteid olid toodud MTÜ Mondo arengukoostöö sihtriikidest Keeniast, Ugandast, Afganistanist.			+		

Autori koostatud.

MTÜ Mondo. Näitus „Naised ühiskonna südames“ Sillamäe raamatukogus, eesti keele kohviku raames. Artikkel: <http://www.slib.ee/ru/novosti/biblioteka-viru/3016-eesti-keele-kohvik-sept> Viimati vaadatud 1.05.2023

PRIA = Koolikava kaasnevate haridusmeetmete toetus 2022/2023. <https://www.pria.ee/toetused/koolikava-kaasnevate-haridusmeetmete-toetus-2022-2023> Viimati vaadatud 1.05.2023

Rahvusvähemuste päev Sillamäel. Sillamäe linna uudised.
https://www.sillamae.ee/otsing?p_p_auth=4EZ4tIo3&p_p_id=101&p_p_lifecycle=0&p_p_state=maximized&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-1&p_p_col_count=1&_101_struts_action=%2Fasset_publisher%2Fview_content&_101_assetEntryId=35509405&_101_type=content&_101_urlTitle=kogu-eesti-loeb-&redirect=https%3A%2F%2Fwww.sillamae.ee%2Fotsing%3Fp_p_id%3D3%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_count%3D1%26_3_keywords%3Daedniku%2Bp%25C3%25A4ev%26_3_struts_action%3D%252Fsearch%252Fsearch&inheritRedirect=true
 Viimati vaadatud 1.05.2023

Sillamäe Arengukava 2022-2026. Ametlik dokument. <https://www.sillamae.ee/documents/1122926/21234891/Linna+arengukava+2022-2026+kinnitamine%2C%20MAARUSE+LISA+nr+20%2C%2030.08.2022.pdf/0151be53-b7a1-4379-80c8-37025a69b11f>

Sillamäe Hooldekodu. Veebileht. https://www.hoolekandeteenused.ee/kodu/sillamae_kodu/ Viimati vaadatud 1.05.2023

Sillamäe kemikaalid. Kemikaale käitlevate ettevõtete väline elanikkonnakaitse kava. <https://www.sillamae.ee/elanikkonnakaitse-kava> Viimati vaadatud 1.05.2023

Sillamäe Quest . Sillamäe otsingumäng. <https://sillamae-muuseum.ee/et/info/otsingumangud/salastatud-linna-eesrindlane> Viimati vaadatud 1.05.2023

Sillamäe tootearenduskava “Sillamäe süda” (2006).
”<https://www.sillamae.ee/documents/1122926/3195501/2.+Tootearenduskava+Sillam%C3%A4e+s%C3%BCda+2006.pdf/3b9e29c3-6334-4827-92e7-30f1ef3345a4?version=1.0> Viimati vaadatud 1.05.2023

Sillamäe turismi infopäev 2013. Sillamäe linna uudised. Venekeelne artikkel. <https://www.sillamae.ee/ru/web/rus/infoden-po-turizmu-v-sillamae> Viimati vaadatud 1.05.2023

Sillamäe üritustekava (2022)

Statistikaameti aruanne, jaanuari 2023 seisuga. 14% töötajatest käib teise maakonda tööle. <https://www.stat.ee/et/uudised/14-tootajatest-kaib-teise-maakonda-toole> Viimati vaadatud 1.05.2023